IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 224 (2220) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. | TRST, torek 16. septembra 1952 | Cena 20 lir

Naši narodi so preveč žrtvovali in dali, da bi mogli še kaj žrtvovati in dati.

(Iz govora maršala Tita o tržaškem vprašanju)

NA PROSLAVI 10. OBLETNICE SLOVENSKIH BRIGAD JE PRED 250.000 UDELEŽENCI GOVORIL MARŠAL TITO

Nikoli več ne bomo sužnji ali sateliti!

O rešitvi tržaškega vprašanja je maršal Tito izjavil: „Najboljša rešitev je v skupni upravi, če nam že ne dajo tega, do česar imamo vso pravico - Kakršna koli razdelitev bi imela slabe posledice, ne bi imela dobrega učinka v nadaljnjih odnosih med nami in Italijo!"

2.000 Tržačanov je v Dolenjskih Toplicah navdušeno pritrjevalo besedam maršala Tita

Ko smo v nedeljo zjutraj Tržačani z dvema posebnima vlakoma — okrog 2.000 nas je bilo — dopotovali v Dolenjske Toplice na proslavo velikega partizanskega praznika, 10. obletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad, v resnici nismo pričakovali, da bomo prisostvovali manifestaciji, kakršne še nismo imeli priložnosti videti — saj smo se navsezadnje znašli med ogromnim množico nad 250.000 ljudi — in da bomo slišali govor voditelja jugoslovanskih narodov maršala Tita, ki je skoro polovico svojega govora posvetil prav našemu mestu in tudi vprašanju, ki se tiče nas bolj in v prvi vrsti prav nas.

Bilo je nekaj čez 10. uro, ko je maršal Tito v spremstvu Zorana Kidriča, Franca Leskovška in Miha Marinka z ostalimi člani slovenske vlade prišel po poti, ki je vodila do tribune zgrajene na ogromnega prireditvenem prostoru, na katerem se je prestolo v pričakovanju začetka proslave na stotisočeljudi. Skupina Tržačanov se je prerinila naprej, da bi bila maršalu Titu čim bliže in neki tovariš iz Boljunca je zakričal:

«Tovariš Tito! Trst!»

Ko je maršal Tito v drugem delu svojega govora začel govoriti o tržaškem vprašanju, je omenil prav to opozorilo našega Tržačana.

Po raportu komandantov slovenskih brigad: Cankarjeve, Grabčeve, Tomšičeve in Šercerjeve, je odšel maršal Tito na tribuno, na kateri smo opazili poleg članov zvezne vlade generalov in višjih oficirjev z generalom Nagyjem na čelu tudi predstavnike Trstu: tov. Branka Babiča, tov. Laurentija in tov. Almo Reschitzevo; tam sta bila tudi tovariša Ivan Regent in France Bevk.

Pred mikrofon je stopil popularni komandant našega primorskega IX. korpusa Jože Borštnar, ki je pozdravil vse navzoče in v kratkih stavkih poudaril pomen ustanovitve prvih slovenskih brigad ter dal nato besedo maršalu Titu, ki je govoril skoraj eno uro pozdravljen in prekinjen neprestano s prisrčnimi spontanimi vzkliki in gromovitim ploskanjem. Maršalov govor objavljamo na prvi in četrti strani našega dnevnika).

Po govoru so združeni pevski zbori ob spremljavi godbe odpeli nekaj partizanskih pesmi, pet malih pionirk pa je maršalu Titu prineslo pozdrav in mu izročilo šop rdečih nageljnov, maršal Tito pa je pionirjem v odgovor in zahvalo priporočil predvsem dobro učenje.

Govor maršala Tita je bil glavni predmet razgovorov in komentarjev tržaških udeležencev ves čas vožnje do Trsta — vse do jutra — in še včeraj ves ponedeljek zlasti v Skednju, kjer so bili nadvse ponosni, da je v govoru izrecno omenil prav to tržaško predmestje po imenu. Vsem nam bo veličastna proslava v Toplicah ostala v neizbrisnem spominu ne samo kot manifestacija srečnih in svobodnih bratov v naši socialistični matični državi, temveč predvsem kot izraz granitne volje enotnosti in nepopustljivosti za dosego pravične rešitve našega vprašanja in nepremagljive volje za chranitev resnične neodvisnosti in enakopravnosti vsega jugoslovanskega ljudstva.

Pred desetimi leti...

Maršal Tito je najprej mnogo let se je udeležila veličastnega praznovanja, čestitaj k 10-letnice ustanovitve slovenskih brigad in se na kratkih besedah dotaknil zgodovine narodnoosvobodilne borbe. Poudaril je, da so brati Jugoslavije v prvih dneh svoje revolucionarne ljudske vstaje doživljali tudi poraze in hude neuspehe, niso pa zaradi tega izgubili vere v pravilno stvar, temveč so bolj vztrajno in z večjim prezirom do okupatorjev borili do zmage.

Nadaljeval je:

«Tovariši in tovarišice! Ko proslavljamo danes tukaj in po vsej domovini te težke dni, ne pomeni to, da sejemo s tem v srca naših ljudi do bivših sovražnikov sovraštvo. Ne, te dneve proslavljamo in se jih tako spominjamo zato, da bi današnji in bodoči rodovi nikoli pozabili, koliko nadčloveških naporov nas je stalo, kar imamo danes. Z druge strani dokazujemo s tem tudi pred zunanjim svetom in pred vsakomur, ki bi imel do naše domovine kakšne slabe namene, kako odločno voljo, svojo strpnost, da se upremo in da pravimo vsakomur, ki bi poskušal vmešati se v naše srečno bivanje, grob v naši domovini, (Produšno krepko odobravanje).

Današnja veličastna manifestacija ne predstavlja nikake mobilizacije ali vznemirjanja duhov zoper katero koli deželo. Mi želimo kar najbolj tesnega sodelovanja z vsemi državami, ki nam hočejo dobro, vendar zahtevamo, da cenijo, kar je naše, da razumejo, da je ta velika ljudska revolucija, ki nas je stala v vojni toliko žrtev in ima stane danes pri ustvarjanju lepše in srečnejše socialistične prihodnosti potoke znoja naših delovnih ljudi, nekaj, kar je treba spoštovati. Mi zahtevamo, da spoštujejo, kar tukaj pri nas gradimo. Že tisočkrat smo rekli, ne bo naša država nikoli grozila svobode nikogar, da bomo nikoli osvajali niti centimetra tuje zemlje, pa naj govore onstran meja o nekih napadih drugačnih namerah, kar hočejo. Tu naj jim povem, da laž propaganda ne more zatreti plodnih tal v srcih poštenih ljudi v svetu, kajti svet dobro pozna, pozna pa tudi tiste, ki bi nas zasužnjevali in izmed katerih bi ta ali oni spet hotel vsiliti svoje stare načrte. Tisočkrat smo rekli, da nismo nikoli osvajali tujega ozemlja, da je vsa naša zgodovina strašna zgodovina borbe zoper uniranje našega naroda in našega obstoja in da je končno prišel čas — to smo si priborili s svojimi lastnimi silami, — da nam ta nevarnost ne more več groziti, kajti nič več nismo razcepljeni, nismo Balkanci, ki bi se med seboj prepirali in sluzil vsem in vsakomur. Ne, mi smo danes sestav več narodov, ki gospodarijo sami in ki so vsi gospodarji te dežave. Nikoli ne bomo dovolili, da bi tej državi gospodaril kdo drug. (Viharno ploskanje in pritrjevanje).

Uspelo nam je, da smo zedinili narode, ki so bili razkosani skozi stoletja. Uspelo nam je ustvariti krepko narodno skupnost, ustvariti pogoje za popolno uresničenje nove družbe za uresničenje socializma. Vendar mi nimamo samo novega sistema, mi imamo tudi nove ljudi, ljudi z novimi pojmi o notranjem življenju in z novimi pojmi o mednarodnih odnosih.

«Od vsakogar zahtevamo, da spoštuje našo enakopravnost. Nikoli več se ne bomo podredili tujcu, nikoli več ne bomo sužnji ali sateliti, temveč hočemo, da smo enakopravni člen svetovne skupnosti zato, ker to naš narod zasluži spričo svojih velikih dejanj, ki jih je izvršil med vojno v interesu osvoboditve sveta od srednjeveške more in zla — fašizma. Do tega imamo pravico tudi zato, ker si ustvarjamo danes z lastnimi silami lepše in srečnejše življenje». (Burno vzklikanje socialistični Jugoslaviji, Partiji in Titu).

Nato je maršal Tito poudaril, da so si jugoslovanski narodi priborili svobodo s svojimi lastnimi silami, in to prav zaradi tega, ker so bili enotni, ta složna enotnost pa se je ustvarila z borbo na bojnem polju. Nato je dejal:

Po končanj vojni smo se lotili ustvarjanja materialne podlage za nadaljnjo graditev in za dosego lepšega in srečnejšega življenja današnjih in bodočih rodov. Na tej poti imamo velike težave. Ne le, da nismo imeli za materialno podlago nič drugega kot roke, visoko zavednost in voljo do dela, da bi ustvarili nekaj lepšega, kot je bilo, ustvarili socializem, — smo poleg gmotnih težav zadeli tudi na velikanske ovire, ki so nam jih delali od zunaj.

Tako slabe, ekonomsko slabe, brez sredstev in tako rekoč brez tistega, kar je najglavnejše ljudem, ki hočejo doseči svoj življenjski standard, so nas hoteli takoj v začetku podvreči drugemu suženjstvu, da bi bili suženj dozdevnemu velikemu bratu, da bi bili «bratsko» zasužnjeni Sovjetski zvezi.

Seveda nismo bili pripravljeni, za čigar koli suženjstvo, četudi bi bilo bratsko, saj najtežje je «bratsko» suženjstvo. (Ploskanje in dolgotrajno odobravanje). Dejali smo: Ne, tam vas je dosti, imate dosti zemlje pri sebi, tu pa hočemo biti mi gospodarji. Če nam boste potrebni, vas bomo poiskali, dokler pa vas ne bomo iskali, nam niste potrebnin. (Močno vzklikanje in ploskanje).

Ko bi Rusi zares hoteli, je dejal maršal Tito, da bi bili bratje in enakopravni, tedaj bi morali drugače ravnati, ne pa kot komandanti. Nadaljeval je:

«Tega niso hoteli in mi smo se razšli. In dobro je tovariši in tovarišice, da smo se razšli. (Vzkliki: Tako je, tako je!) Kakšna sreča, če bi se bili že prej razšli! Za nas bi bilo to še bolje. (Močno odobravanje). Toda tudi to je dobro, ker smo se obdržali in hodimo sami po svoji lastni poti, kakor vemo in znamo, delamo, kakor najbolje moremo, da bi zgradili svojo državo in uresničili socializem, pri tem pa se nikomur ne prodali in ne bili nikogar satelit. V tem smo doslej uspeli, uspeli bomo pa tudi v prihodnje, bodite prepričani, pa naj pride kar koli».

Poleg vsega tega, je nadaljeval maršal Tito, Jugoslavija ni imela v vseh letih po vojni dosti sreče niti glede letine: stalno jo spremljajo elementarne nezgode, suša, toča in drugo. «Tudi letos, ko smo mislili, da bomo končno splavali iz težav, je bila huda suša v najrodovitnejših krajih države, v naših žitnicah — Volvodini, Slavoniji in drugod», je dejal maršal Tito in nadaljeval, da to sicer ne bo preprečilo nadaljevanja graditve, čeprav bo nekoliko omejena. Poudaril je, da se ni bati lakote; z obstoječimi rezervami in s primernimi nakupi v tujini jo je mogoče preprečiti. Nato je dejal:

«Toda, tovariši in tovarišice, opozoriti moram, da je letošnja suša po svojem obsegu še hujša kakor v letu 1950. Prizadela nam je škode za okroglo 140 milijard dinarjev, kar pomeni, da je za to vsoto oškodovan nacionalni dohodek. To je velikanska številka, ki zadene našo skupnost kot celoto. To pa seveda ima posledice in poraja razne probleme. V našem izvozu smo črtali eno izmed najvažnejših postavk, izvoz koruze, ki je zavzemal glavno mesto med našimi kmetijskimi pridelki. To nam bo otežkočilo uravnovešenje plačilne bilance v inozemstvu. Ne bo nam otežkočilo nakupa tega, kar potrebujemo za izpolnitev petletnega plana, kajti to je zagotovljeno, pač pa razvoj naslednjih planov, v katerih smo zamislili graditev podjetij za izdelovanje predmetov široke potrošnje».

Suša se močno odraža v vsem jugoslovanskem gospodarstvu, je dejal maršal Tito. Prav to pa mora biti spodbuda, da je treba v skrajnih mejah storiti vse, kar je potrebno, da se posledice ne bi odražale v gospodarstvu, zlasti v kmetijstvu, že več let. Zaradi tega bo potrebno skrajno varčevanje v vsakem pogledu, disciplina, zavest o veličini škode, in zavest o tem, kakšne posledice ima lahko škoda.

Maršal Tito je nato dejal, da bi bilo zelo škodljivo misliti, da se za škodo ni treba meniti, ker je vlada kupila nad 30.000 vagonov pšenice in ima nekaj rezerve. Nasprotno, napeti je treba vse sile, da se ta škoda čimprej premaga. Prav tako je škodljivo, če kdo pretirava možnosti, ki jih ima Jugoslavija, bolj primerna je skromnost pri ocenjevanju velikih uspehov, saj so ti uspehi odvisni od marsičesa. Nato je maršal Tito dejal:

«Zadnja leta smo dobili pomoč od nekaterih držav, predvsem od Amerike in potem od Anglije, Francije in drugih. Vsa ekonomska pomoč nam je izredno olajšala naš razvoj in zgraditev; omogočila nam je, da premagujejo naši ljudje lažje težave, s katerimi se borimo, da jim ni treba stradati. Ta sredstva niso bila majhna. Za naše razmere so bila kar velika. Vendar nikar ne mislite, da gre to lahko v neskončnost in da nam bodo ljudje iz tujine stalno pomagali. Ti ljudje gledajo tudi na to, kako si sami pomagamo, ali delamo vse, kar je v naši moči, da nam ne bi bilo treba sprejemati pomoči. To je osnovna stvar pri vsej tej zadevi. Že nekajkrat sem povedal, da bomo veseli, ko nam več ne bo treba prejemati pomoči iz tujine, kaj'i nikar ne mislite, da na Zahodu vsi ljudje to pomoč odobravajo. Posebno v zadnjem času ugotavljamo težnje, da se ta pomoč izkoristi za uresničenje določenih želja in popuščanja z naše strani, ki jih mi ne moremo sprejeti. Za tem gredo na Zahodu nekateri posamezniki in če bi se to dlje nadaljevalo, bi se lahko zgodilo, da bi celo odgovorni ljudje na Zahodu postavili pogoje. Tu gre za milijone in milijone dolarjev in če jih že dajejo, si lahko tudi prizadevajo, da za to kaj dobijo.

Zaenkrat jim vračamo v ogromni meri že s tem, da smo tu na tem ozemlju na Balkanu, geografsko in duhovno enotni, da imamo močno oboroženo armado in da stojimo kakor stena, ki brani tako sebe kakor Zahod, s čimer brani obenem tudi sebe. Tako je Zahod s te strani v veliki meri zavarovan. Znašli smo se na tem ozemlju, sprli smo se z Rusi, ki ogrožajo neprestano s svojimi sateliti naše meje, in že samo s tem, da branimo svojo svobodo in neodvisnost, branimo objektivno tudi Zahod. Ne smemo namreč pozabiti, da straši v svetu še vedno nevarnost vojne, da imamo še vedno ljudi, ki si prizadevajo, da bi se reševala povojna zunanjepolitična vprašanja z orožjem. Med temi so danes ti na Vzhodu prvi in vidite, naša zasluga, da smo tu, da smo ogromno žrtvovali, da si pritrgujemo od ust, da bi se oborožili in vzdrževali svojo armado. Ta naša odločna volja, da branimo tla, ki so bila skozi stoletja prepojena s krvjo, nam omogoča, da prejemamo pomoč. To se tudi njim izplača, če pa bi oni nekega dne videli, da ne delamo vsega, kar je za nas same potrebno, nam te pomoči ne bodo več dajali. Mi pa ne bomo sprejeli nobenih pogojev. Zato je treba, da se čimprej izvlečemo iz teh težav, da ustvarimo čimprej sredstva za ozdravitev naše plačilne bilance, ker nam potem ne bo več treba prositi za pomoč in prejemati jo in ker bomo lahko odkrito gledali drug drugemu v oči. Nastopali bomo lahko tako, kakor to ustreza interesom naše države in interesom miru, kajti tudi naprej bomo kakor doslej stremeli, da se obvaruje mir v svetu, in nihče nam ne bo mogel očitati, zakaj smo storili to tako in ono drugače. (Pritrjevanje.) Takih očitkov pa je danes, tovariši, kar precej.

Tisoči in tisoči ljudi, ki prihajajo v našo državo, zastavljajo najrazličnejša vprašanja: «Kje imate večstrankarski sistem, zakaj stopate v socializem, v komunizem, zakaj si ne vzamete za vzor zahodne demokracije?» itd. Upira se mi že imeti predavanja in razlagati te stvari in rad bi, da bi jim smel reči: «Pustite nas pri miru, glejte svoje stvari, mi bomo pa svoje. (Odobravanje in ploskanje).

Odločili smo se iti po svoji poti. Ničesar ne delamo umazano, ničesar ne delamo skrivaj, saj vidite, da puščamo slehernega v našo državo, da vidi vse, kar hoče. Delamo pošteno in nas vodi zares časten namen, velika ideja, da bi zgradili skupnost, srečno družbo, v kateri bodo vsi državljani enakopravni, srečni in bodo imeli človeka dostojno življenje. Naša stvar je, kako to delamo, kajti mi najbolj vemo, kako je treba pri nas delati.

Kadar mi govore o zahodni demokraciji, sem odgovarjal, da je morda dobra zanje, ni pa tudi za nas. Naši demokraciji smo začeli graditi trdne temelje s tem, da smo ji dali ekonomsko podlago. Delavce smo postavili na njihova mesta, dali smo jim tovarne v roke, da jih vodijo, in mar to ni demokracija, kakršne ni na svetu? Mar ni demokracija, če ljudje upravljajo sami sebe s svojimi odbori, če so odpravljeni osrednji organi in se njihove dolžnosti prenašajo navzdol? Mar to ni najboljša demokracija, ki si jo je mogoče zamisliti, socialistična demokracija? Se naprej bomo hodili po tej poti, toda ne v anarhijo, marveč zavestno, in taka demokracija bo ponos naše socialistične domovine in nas Jugoslovanov.

Večkrat nam pravijo, da imamo UDV, jaz pa jim odgovarjam, da imajo oni policijo. Pravijo nam, da zapiramo ljudi, jaz pa jim pravim, da oni prav tako zapirajo in poleg tega še prelepajo z gumijevkami, česar mi nikoli nismo delali. Odgovarjam jim, da oni branijo svoj režim, da imajo policijo in drugo, kar se jim zdi potrebno, mi pa gradimo novo družbo, ki jo branimo pred vsemi ostanki, ki ji groze. Velikanska večina našega ljudstva, 98 in več odstotkov je za socialistično Jugoslavijo, samo okrog 2 odstotka pa za staro. Temu malemu odstotku, ki bi hotel staro, seveda ne bomo dovolili, da bi zastruplja naše delovne ljudi. Takim ljudem dopuščamo, da delajo svoje pripombe, in to lahko delajo tako dolgo, dokler ne preidejo h konkretnemu delu, škodljivemu za skupnost, kajti mi preganjamo samo tiste, ki dejansko delajo za to, da bi izpodkopali temelje tega, kar smo tako težko dosegli.

Glejte, tovariši in tovarišice, taka in podobna vprašanja nam stalno postavljajo. Človek se seveda utrudi od odgovarjanja nanje in nekega dne bom kratko dejal — pojdite v tovarne, v zadruge, v ustanove, in sami poglejte — zakaj bi vam jaz predaval. Ta predavanja bi lahko razumeli kot propagando, zato je najbolje, da greste sami in se prepričate. Pojdite pa tudi v zapore in prepričali se boste, kdo sedi tam. Našli boste kakega reakcionarja, kakega informbirojca ali duhovnika, ki se je pregrešili proti zakonu.» (Odobravanje.)

Tovariši in tovarišice! Sedaj bi rad govoril o nekem problemu, ki je pereč že od končane vojne. To je vprašanje Trsta, tržaški problem. Ko sem prihajal sem, mi je tovariš, ki smo ga srečali po poti, zaklical: «Tovariš Tito, Trst!» Vedel sem, kaj to pomeni in kaj hoče, da naj govorim o Trstu. (Ploskanje).

Že nekajkrat smo se izjavili o tem, kako mislimo o vprašanju Trsta. Toda, kakor vse kaže, je vse to bob ob steno, ker naše izjave odklanjajo odgovorni italijanski ljudje, pa celo nekateri na Zahodu. Sklicujejo se na tripartitno deklaracijo, toda

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pripravljen osnutek odgovora na noto SZ

LONDON, 15. — Predstavnik angleškega zunanjega ministrstva je izjavil, da so predstavniki treh zahodnih držav končali in poslali svojim vladam popravljeni osnutek zahodnega odgovora na sovjetsko noto o Nemčiji. Sedaj pričakujejo odgovor svojih vlad.

Protest Arabske zveze zaradi sporazuma med Izraelom in Nemčijo

KAIRO, 15 — Svet Arabske zveze je sklenil poslati v Bonn posebno odposlanstvo, ki naj prepriča tamkajšnjo vlado, da se odpove izpolnitvi dogovora z Izraelom o plačilu reparacij.

Podtajnik Arabske zveze je izjavil, da bi Arabska zveza imela izpolnitev tega dogovora kot korak, ki bi lahko škodil sedanjim prijateljskim odnosom med Nemčijo in arabskimi državami».

BEOGRAJSKI KOMENTARJI OB EDENOVEM OBISKU V JUGOSLAVIJI

V ITALIJI ŠE VEDNO ŽIVI duh Mussolinijeve ekspanzije

„Borba" poudarja, da je Rim glavna ovira za neposredni sporazum o Trstu - „Mednarodna politika" poudarja, da bo Edenov obisk prispeval k utrditvi miru - Odhod jugosl. vojaške delegacije v Grčijo in Turčijo - Francoska parlamentarna delegacija pride v FLRJ

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 15. — V sredo bo prišel v Beograd britanski zunanji minister Eden. Obisk uglednega britanskega državnika je v središču pozornosti vsega svetovnega tiska. «Medtem ko je britanski tisk zabeležil, da bo obisk Edena znak prijateljstva in dobre volje, kaže pisanje italijanskega tiska», poudarja nocojšnja «Borba», «da je Rim in nihče drugi glavna ovira neposrednega sporazuma z Jugoslavijo o Trstu».

«Mednarodna politika», revija Zveze novinarjev ugotavlja v zadnji številki, da je obisk britanskega zunanjega ministra Edena izraz prijateljskih občutkov med Jugoslavijo in Veliko Britanijo, ki temeljijo na zavezništvu iz zadnje vojne in odločnosti obeh držav, da se borita za stvar miru in preprečitev napada. V zvezi z nervozo, ki se je polastila italijanskega tiska, in s poživitvijo protijugoslovanske gonje, ker trdijo, da ima Eden v žepu rešitev tržaškega vprašanja, ugotavlja «Mednarodna politika», da rešitev tržaškega vprašanja ni niti v žepu Edena niti v jugoslovanskem žepu, temveč v žepu De Gasperija. «On jo bo lahko izvlekel iz žepa», poudarja «Mednarodna politika», «ko bodo ti spoznali, da so minili časi iredentizma in osvajanja tega ozemlja in da so posamezne deklaracije mrtva točka na papirju». «Mednarodna politika» zaključuje, da bo obisk Anthonyja Edena, ki bo ena najmočnejših manifestacij prijateljstva anglo-jugoslovanskih odnosov, ki sloni na prijateljstvu iz vojne, prispeval k utrditvi miru.

Nocojšnja «Borba» ugotavlja, v zvezi s politiko Rima do Jugoslavije in z načinom, kako želi Rim rešiti tržaško vprašanje, da začenja Rim reševanje odnosov z Jugoslavijo na popolnoma nepravilen način. Namesto da bi Rim gledal celoto teh odnosov, pa gleda samo na STO in pri tem namerno zanemarja dejstvo, da je STO le dokaz nepravične Jugoslaviji vsiljene rešitve, katero je Jugoslavija sprejela samo zaradi miru in dobrih sosednih onosov z Italijo. Rim naslanja rešitev tržaškega vprašanja na tristransko deklaracijo, čeprav dobro ve, pod kakšnimi pogoji je nastala in da je zaradi popolnoma spremenjenega položaja postala brezpredmetna. Poleg tega ugotavlja «Borba», da ravna Rim, kot da se zadnjih trideset let ni nič spremenilo, in poskuša doseči svoje imperialistične smotre s pritiskom in izsiljevanjem. S takim reševanjem tega vprašanja kaže Rim, da se njegovi smotri niso spremenili, da duh Mussolinijeve ekspanzije še vedno živi. Zato pomeni napad na Trst lahko samo začetek ustvaritve širšega načrta prodiranja na Balkan. Jugoslavija je nasprotno ponudila in tudi sedaj ponuja svoje sodelovanje; ponudila je skupno upravo nad STO, to je medsebojno sodelovanje in spoštovanje pravic. Odklanjanje te ponudbe se ne more tolmačiti drugače, zaključuje «Borba», kot da Italija ne želi sodelovati z nami niti spoštovati naših pravic, toda Jugoslavija bo tudi v bodoče nadaljevala svojo politiko sodelovanja.

Kot je bilo javljeno, bo 18. t. m. prispela v Jugoslavijo francoska parlamentarna delegacija. Pričakuje se, da bodo francoski parlamentarci pod vodstvom bivšega zunanjega min. Renéja Mayerja prispeli v Beograd 20. t. m.

Danes dopoldne je odpotovala na prijateljski obisk grški armadi sedemčlanska delegacija Jugoslovanske ljudske armade pod vodstvom komandanta beograjske vojaške oblasti generalnega podpolkovnika Pavla Jaksića. Ob odhodu delegacije na železniški postaji sta bila tudi grški poslanik Kapetanide in turški poslanik Keprulu z vojaškima atašejema. Med šestdnevnim bivanjem v Grčiji bo jugoslovanska vojaška delegacija obiskala nekatere oddelke vojne industrije in vojaške objekte. Po obisku v Grčiji bo jugoslovanska vojaška delegacija 22. septembra odpotovala na petdnevni obisk k turški armadi.

B. B.

Eden na večerji pri De Gasperiju

Za napovedani razgovor so izbrali formalno najmanj obvezno obliko - Previdna formulacija italijanskega uradnega poročila - Vtis govora maršala Tita

STRASSBURG, 15. — Danes zvečer se je De Gasperi sestal z angleškim zunanjim ministrom Edenom. Ozračje pred razgovorom je bilo precej pod vtisom včerajšnjega govora maršala Tita, ki ga tu razlagajo kot resen opomin, da se Jugoslavija ne misli ukloniti nobenemu pritisku. Sliko o vtisu govora maršala Tita izpopolnjuje oblika, ki so jo dali razgovoru med Edenom in De Gasperijem; razgovarjala sta se med večerjo, ki jo je priredil De Gasperi v prostorih italijanskega predstavništva. Sodijo, da je to formalno najmanj ovezno obliko razgovora zahteval Eden.

Po razgovoru je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi: «Minister Eden je bil danes zvečer gost predsednika vlade De Gasperija na sedežu italijanskega predstavništva pri evropskem svetu v Strassburgu. Po kosilu sta imela oba državnika dolg in prisrčen razgovor, v katerem sta proučila splošni politični položaj, s posebnim ozirom na Sredozemlje in na vprašanja v zvezi z evropskim svetom in z evropskima skupnostima premoga in jekla ter obrambe. Ministra sta tudi izmenjala mnenja o STO in predsednik vlade De Gasperi je prikazal stališče Italije v tem vprašanju.»

Tej izredno previdni formulaciji, ki je zelo daleč od tega, kar so zahtevali in napovedovali italijanski listi, je predstavnik italijanske delegacije moral dodati še sledeče italijansko mnenje: «Očitno je, da preostaja ena sama možna rešitev: zahtevati celotno uresničenje tristranske izjave, če je nemogoča sporazumna rešitev, ki jo je predvidevala formula „neprekinjene etnične črte"».

Večerji pri De Gasperiju so poleg Edena prisostvovali glavni ravnatelj za politične zadeve v Foreign Officeu Pierson Dixon, Edenov parlamentarni tajnik Robert Carr, De Gasperijev osebni tajnik Paolo Canali in italijanski predstavnik pri evropskem svetu Francesco Cavalletti.

Moskva izsilila podaljšanje okupacije Port Arthurja

PARIZ, 15. — Moskovski radio je nocoj javil, da so se kitajsko-sovjetski razgovori v Moskvi zaključili s sklenitvijo dogovora, na podlagi katerega bo sovjetska vlada vrnila konec leta kitajski vladi uživanje vseh pravic, ki jih je do sedaj uživala sovjetska vlada pri soupravljanju mandžurske železnice. Z druge strani pa je sovjetska vlada izsilila od kitajske vlade, da ji prizna še nadaljnjo okupacijo Port Arthurja, «dokler ne bo sklenjena mirovna pogodba med kitajsko ljudsko republiko in Japonsko na eni strani ter med Sovjetsko zvezo in Japonsko na drugi strani».

Agencija Tass pa k temu javlja, da je «pobuda za podaljšanje dobe mešane uprave Port Arthurja prišla od kitajskega ministra Cuenlaja». Ta je namreč «poslal» 15. septembra Višinskemu noto, v kateri pravi, da je «nastal nevaren položaj za mir» zaradi sklenitve ločene mirovne pogodbe med Japonsko in ZDA ter drugimi državami. Zato «predlaga» kitajska vlada na podlagi kitajsko-sovjetske pogodbe o zavezništvu in medsebojni pomoči, «naj sovjetska vlada podaljša rok za umik sovjetskih čet iz Port Arthurja, dokler ne bosta sklenjeni mirovni pogodbi med LR Kitajsko in Japonsko na eni strani ter Sovjetsko zvezo in Japonsko na drugi strani».

Agencija zaključuje z izjavo, da je v odgovoru Višinski «pristal na kitajsko zahtevo».

BONN, 15. — Glavni odbor socialnodemokratske stranke je sklenil, da delegati stranke ne bodo sodelovali pri sklepih skupščine premogovne in jeklarske skupnosti pri izdelavi evropske ustave.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, torek 16. septembra
Evfemija, Sodomir
Sonce vzide ob 5.44 in zatone ob 18.15. Dolžina dneva 12.31. Luna vzide ob 2.38 in zatone ob 17.04.
Jutri, sreda 17. septembra
Lambert, Prvan

Klavrn shod „goliardov" v Gorici

Zbralo se je samo okoli sto študentov in načrt velike šovinistične manfestacije je šel po vodi

GORICA, 15. — Goričani so se v nedeljo oddahnili. Napovedane univerzitetne maškarada ni bilo v pričakovanem obsegu. Kljub propagandi se je v Gorici zbralo samo okoli 100 «goliardov». Po Korzu so si privoščili majhno procesijo, na gradu pa so otvorili spominsko ploščo v znak pete obletnice «priključitve Gorice k madrepatriji».

Po prvi svetovni vojni so v Gorici prav tako imeli «goliardi» svoj shod, toda takrat jih je bilo okoli 10.000, vsaj tako pripovedujejo. Kaj se je moralo zgoditi, da so ubogi «goliardi» tako odpovedali?

Nobenega drugega izgovora ne more biti kot ta, da je večina «goliardov» srečala pamet in da se jim zdi vsaj neumno, da bi se potikali po Gorici in tako služili De Gasperijevi politiki kot orodje za izvajanje njegovih političnih računov.

Italijanski šovinisti so skušali iz tega shoda pripraviti manifestacijo za rešitev tržaškega vprašanja v italijanskem šovinističnem in iredentističnem smislu. Skušali so organizirati manifestacijo, ki naj bi bila nekak protiutež manifestaciji ob proslavi desetletnice ustanovitve slovenskih brigad. Napravili pa so si sramoto, ki je ne bodo pozabili tako kmalu. Zlasti pa si te sramote ne bodo mogli tako naglo izbiti iz glave zaradi veličastnega shoda čez 200.000-glave množice v Dolenjskih Toplicah, ki je r dušeno pozdravila maršala Tita v svoji sredi.

Avtomatična telefonska centrala še ne deluje

GORICA, 15. — Prebivalstvo opozarjamo , da avtomatična telefonska centrala ni še pričela obratovati, čeprav je vodstvo TELVE naznanilo, da bi se to moralo zgoditi že v soboto. Zaradi tega imajo tajništvo DFS, «Primorski dnevnik», «Soča» kakor tudi Zveza prosvetnih društev še vedno stare številke. O spremembi bomo pravočasno poročali.

Izlet na Ojsternik

GORICA, 15. — Slovensko planinsko društvo v Gorici priredi v nedeljo 21. septembra izlet na Ukvansko planino, od koder bodo nato izletniki lahko šli na Ojsternik.

Odhod v nedeljo zjutraj ob 5. uri s Travnika z avtobusom. Prijave sprejema urar Darko Suligoj na Travniku do vključno četrtka 18. septembra. Voznina stane za člane 700 lir in nečlane 750 lir.

Vesti za učitelje

GORICA, 15. — Solsko skrbništvo sporoča, da so na občinski razglasni deski na vpogled lestvice prosilcev za začasno namestitev na osnovnih šolah v goriški pokrajini.

Muzej v Čedadu.

Lega Nazionale tudi v Čedadu za sejanje mržnje proti Slovencem

Demokratično prebivalstvo mora preprečiti vse šovinistične spletke

Kakor da ne bi zadostoval v Beneški Sloveniji trikolorizem ki na bolj ali manj odkrit način rovari proti domačemu ljudstvu, prihaja med nas še «Lega Nazionale». Prebivalstvo Trsta in Gorice že dobro pozna to društvo, ki je leglo in glasnik najbolj reakcionarnih nacionalističnih teženj in zato podpihovalec sovraštva med narodi. Glavna naloga «Lege Nazionale» je seveda sedaj ta, da se Trst čimbolj vključi v Italijo. Toda to jim še ni dovolj, zato ustanavljajo sedaj svoj sedež tudi v Cedadu in vsi se sprašujejo, zakaj ga raje ne ustanovijo v Vidmu. Seveda ni težko odgovoriti na to vprašanje. Ta ustanova, ki je podedovala vso sramoto fašistične preteklosti, hoče delovati tu v obmejnih področjih, kjer je že fašizem sejal mržnjo in narodnostno nestrpnost s polnimi rokami. Seveda je fašizem izgubil kredit, saj je naše ljudstvo za časa osvobodilne borbe precej sprevidelo, v kakšnem suženjstvu so ga držali. Ker pa propagiranje fašističnih idej ni lahko, se krščanska demokracija, ki ne more javno tekmovati z misini, poslužuje drugih krink. Tako so ustanovili nekako podružnico, ki naj bi branila «italijanstvo».

Prihod «Lege Nazionale» v Cedad pomeni seveda marsikaj. Predvsem lahko pričakujemo od tega dogodka zaostritev borbe proti slovenski narodni manjšini, ki živi tu. Po drugi strani pa lahko to pomeni tudi nekako strah krščanske demokracije in poskus, da se reši njeni ogroženi interesi. Zaradi vala nacionalizma, ki ga je krščanska demokracija sprožila, je spravila del ljudi na neofašistične pozicije. Sedaj se bližajo politične volitve in je razumljivo, da skuša krščanska demokracija zopet spraviti na svojo stran tiste sile, ki so se nagnile k totalitarizmu. Vse te spletke so zato zelo poučne.

Toda žal bi moralo nositi posledice teh eksperimentov domače prebivalstvo. Ljudje se bodo znašli med kladivom in nakovalom konkurence med fašisti in demokristjani, ki bi hoteli pritegniti naše njihove simpatije. Vse to pa seveda ne gre v korist bratstva in pomiritve med obema narodoma, niti ne krepi medsebojnega razumevanja. Seveda to pa ni cilj in želja teh politikantov, ki radi ribarijo v kalnem.

Spričo tega stanja mora vse demokratično prebivalstvo odločno razgaliti nesmiselni položaj pri nas v Beneški Sloveniji ter preprečiti da bi se beneško ljudstvo zopet izkoriščalo za nas tuje imperialistične cilje.

Z vso brzino v zid

GORICA, 15. — Danes ponoči se je v Ul. Aquileia pripetila huda prometna nesreča, katere vzrok je bila prevelika brzina.

Avtomobil 1100 GO 4827 je prihajal z vso brzino po Korzu Italia proti Ul. Aquileia, ko se je na križišču zaradi prevelike brzine zaletel v zid stavbe last bratov Testa. Avtomobil je obtičal ves zmečkan ob zidu, medtem ko je voznik 24-letni Aldo Maggio iz Ul. sv. Gabrijela 41 ležal nezavesten v notranjosti avtomobila. Pri šoferju je sedela tudi neka ženska, ki je pa ušla nesreči skoraj nepoškodovana.

Medtem so Zeleni križ obvestili o nesreči in je nemudoma pridrvel na pomoč Maggiu ter ga pripeljal v mestno bolnišnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki po pregledu ugotovili, da si je pri nesreči pretresel možgane, zlomil nekaj reber ter se laže poškodoval po vsem telesu. Pridržali so ga v bolnišnici, medtem ko so ženski nudili pomoč v bolnišnici pri Sv. Justu.

Padec kolesarja

GORICA, 15. — V nedeljo zjutraj se je 26-letni Elvio Visintin iz Zdravščine napotil s kolesom proti Gorici. Do Tržaške ceste je mladenič mirno vozil. Nenadoma pa je pred gostilno Nanut iz neznanih razlogov zgubil kontrolo nad vozilom in padel na tla.

Mimoidoči so ponesrečenemu kolesarju pritekli takoj na pomoč in telefonsko obvestili rešilni avto Zelenega križa o nesreči. Pripeljali so kolesarja v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali številne rane po rokah in obrazu. Ozdravel bo v enem tednu.

Nesrečna nedelja za brata in sestro

GORICA, 15. — Res grdo nedeljo je prebila družina Bandelli iz Ul. Sile 7. 11-letna hčerka Lavra Bandelli se je šla igrat na bližnji travnik in da bi si skrajšala pot, je skočila čez neki na pol podrt zid, ki se je pod njeno težo sesul. Sesuto kamenje ji je ranilo desno nogo. Domači so jo takoj pripeljali v mestno bolnico, kjer so ji zdravniki nudili pomoč.

Med tem časom je njen brat 12-letni Viktor odšel s kolesom v bolnišnico, da bi dal materi kolo, s katerim naj bi se vrnila domov. Ko je deček oddal kolo, se je napotil domov. Hodil je po robu poti. Nenadoma pa se mu je spotaknilo in je padel v obcestni jarek. Ravno takrat je privozila mimo njegova mati, ki je prestrašena zagledala sinčka v jarku. Ker je močno krvavel iz nosa, ga je pripeljala v bolnico, kejr so mu takoj ustavili krvavenje. Ozdravel bo v 3 dneh.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

GORICA, 15. — V goriški mestni občini je bilo od 6. do 13. septembra t. l. 14 rojstev, 6 primerov smrti, 7 vknjiženih porok in 7 porok.

Rojstva: Bregant Bojana, Lualdi Armanda, Selovin Marija Julija, Nikolavsič Luiza, Daquino Giancarlo, Zoff Albert, Pinna Ivan, Anconetti Natale, Malič Elvira, Cociani Marija Roza, Močilnik Karel, Scilti Margareta, Marangotto Robert, Paraban Graziella.

Smrti: 2 meseca stara Bresan Antonija, 57-letna gospodinja Mugherli Cecilija, 76-letna gospodinja Cagliotti vd. Ballada Ana, 84-letni upokojenec Zuzzio Jožef, 57-letna učiteljica Bežek vd Heinrich Zora, 84-letna gospodinja Zichich Antonija vd. Bertolo.

Vknjižene poroke: elektricist Circi Bruno in gospodinja Menegazzi Helena, trgovec Bagnardi Anton in gospodinja Marvin Ljudmila, delavec Romanzin Angel in gospodinja Calligaris Antonija, državni uradnik De Troia Alfred in zasebna uradnica Paulin Lilijana, delavec Marega Orest in delavka Terčič Justina, učitelj Jerkič Ludvik in gospodinja Montanari Karla, mehanik Candi Franc in gospodinja Giglio Norma.

Poroke: orožnik Ericco Franc in učiteljica Bario Ivana, poročnik italijanske vojske Di Punto Stabino in vrtnarica Mosetti Wanda, upokojenec Moccia Srečko in gospodinja Simonelli Julija, mehanik Gelligin Ivan in gospodinja Barle Irma, delavec Cardegna Ludvik in gospodinja Patrumo Italija, brivec Gradolatto Anton in gospodinja Pian Magdalena, agent javne varnosti Ianniello Nannino in gospodinja Armano Marijana.

Prispevajte za KULTURNI DOM

RANJENA LISICA UGRIZNILA LOVCA

Zadel jo je v nogo in je obležala - Ko je šel ponjo, je skočila nanj in ga ranila

GORICA, 15. — Že ves teden se je Anton Marchioro iz St. Mavra pripravljal na lov. V nedeljo zjutraj se je na njegovem domu zbralo nekaj lovcev, ki so se napotili proti Sabotinu. Nekaj časa so prežali, a naposled se je iz nekega grma pokazala lisica. Ko jo je Marchioro zapazil, si ni pustil dvakrat reči, in je sprožil strel. Zadeta lisica je kar obležala na tleh. Mož se je že veselil, da se je vse tako veselo zaključilo. Z drugimi lovci je nemudoma pridrvel h grmu, da bi pobral lisico, ko je ta, ki je bila samo ranjena v eno nogo skočila nanj in ga ugriznila v roko. Presenečeni lovci so prihiteli ponesrečencu na pomoč in tako pustili prosto pot lisici, ki jo je pobrisala v gosto grmičevje.

Ker se je lov tako nesrečno končal, ni preostalalo Marchioru drugega, kakor da je šel v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu zdravniki obvezali rano na roki. Ozdravel bo v 6 dneh.

Napil se ga je v patriotski navdušenosti

GORICA, 15. — Rešilni avto Zelenega križa je včeraj zvečer pripeljal v mestno bolnišnico Brigata Pavia 21-letnega visokošolca Alda Valsecchija iz Milana. Valsecchi je ves popoldan popival po gostilnah dokler ni zvečer popolnoma pijan padel v nezavest. Ostali prijatelji so mladeniču nudili prvo pomoč, toda ker mu je bilo še naprej slabo, so ga spravili v bolnišnico. Tu so mu zdravniki izprali želodec. Ozdravel bo v 4 dneh.

Nesreča v Ul. Duca d'Aosta

GORICA, 15. — Včeraj zjutraj je šla 35-letna Olga Paguttti iz Tržaške ulice 28 v mesto. V bližini Ul. Duca d'Aosta je ženska prekoračila cesto, ni pa opazila motorista, ki je ravno takrat privozil mimo.

Kljub temu da je motorist nemudoma zavrl, ni mogel preprečiti nesreče. Zadel je v žensko z leve strani in pri tem je Paguttijeva zletela na tla. Na pomoč ji je pritekel rešilni avto Zelenega križa, ki jo je pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia. Službujoči zdravnik je po pregledu ugotovil, da si je pri padcu le laže ranila desno nogo. Ozdravela bo v 5 dneh.

ŠPORTNE VESTI

Udinese B-Pro Gorizia 4:2

V nedeljo popoldne sta se na igrišču v Vidmu srečali v prijateljski tekmi rezervno moštvo iz Vidma in ekipa Pro Gorizie. Tudi v tej tekmi je trener Vale spreminjal igralce, da bi še bolj preizkusil njihovo moč in sposobnost. Tokrat je bila Goričanom sreča bolj mila kot v sredo, ko so igrali proti prvi videmski ekipi. Niso doživeli namreč tako visokega poraza. V goriških vrstah je bilo že opaziti več povezave in tudi večje znanje v tehniki igre. Kljub temu da so Goričani izgubili s 4:2, moramo šteti to tekmo kot izboljšanje v primeri s prejšnjimi treningtekmami. Verjetno bo trener Vale v tem kratkem času, ki nas še loči od pričetka tekmovanja, peljal goriško enajstorico še kam drugam, da bo še preizkusil sposobnosti mladih goriških igralcev.

Fiamma - Juventina B 5:4

V nedeljo zjutraj je bila na igrišču v Sovodnjah prva tekma letošnje sezone. Srečali sta se moštvi Fiamma iz Gorice in Juventina B iz Standreža, ki bosta obe letos gostovali v pokrajinskem prvenstvu II. divizije. Čeprav je rezultat tako visok, ne smemo podcenjevati igralcev, kajti večina izmed njih je mlada in še neizkušena in je morda prvič igrala v resni tekmi. S sistematičnim treniranjem in s pridobivanjem potrebne rutine na sličnih trening-tekmah pa se bodo ti igralci tako izpopolnili, da bodo mogli z uspehom nastopiti na prihodnjem prvenstvu, ki se bliža z naglimi koraki.

Ta trening-tekma se je sestajala iz treh polčasov po pol ure in trenerja sta večkrat menjala igralce, da bi preizkusila njihovo sposobnost. V vratih Juventine je bil prvi polčas Spanger, drugi Stakul, tretji pa spet Spanger. Gostje iz Gorice so se v prvem polčasu lepo izkazali in so že v tretji minuti s hitro akcijo dosegli uspeh. Pet minut pozneje so gostje kljub upiranju domačinov dosegli že drugi uspeh. V 16. minuti prvega polčasa so gostje še povečali rezultat. Ostalih 14 minut so bili juventinci ves čas v napadu, ampak ni prišlo do uspeha. Juventinski pritisk se je nadaljeval v drugem polčasu in v 9. minuti je Manfreda zabil prvi gol za domačine. Dve minuti pozneje pa so gostje izgubili krasno priliko za gol, ki pa jim ni ušla tri minute pozneje. Tako je rezultat 4 - 1 za Fiammo. V nadaljevanju drugega polčasa so tako eni kot drugi skušali doseči uspeh, a do tega ni prišlo.

Tretji polčas pa nam je prinesel zopet v začetku premoč Fiamme, ki je dosegla v osmi minuti zopetno zvišanje rezultata. Potem pa se je začela protiofenziva Juventine in v 12. minuti je sledil gostom prvi odgovor: Kovačič je zabil drugi gol za domače moštvo. Stiri minute pozneje pa je rešil Pavlin nevarno situacijo za Juventino. V 22. minuti so dosegli juventinci zopet uspeh z Manfredo. V zadnji minuti je dosegel isti Manfreda uspeh za svoje moštvo.

DELAVCI V TOVARNI SOLVAY nezadovoljni s sindikalnimi vodstvi

Delavcem so znižali delovni čas, uradnikom pa ne

TRŽIČ, 15. — Položaj v tržiški kemični tovarni SOLVAY se zadnje dneve v bistvu ni izpremenil. Sindikalne organizacije niso ukrenile nič, kar bi zagotovilo delavcem vrnitev štirih tedenskih delovnih ur, ki jih je delodajalsko vodstvo s posebnim odlokom delavcem odtrgalo, ker tovarna nima naročil in ker ne dela s polno paro. V normalnih časih je tovarna proizvajala dnevno po 250 ton sode, sedaj pa je izdala samo 100 ton.

Delavci so predlagali, naj bi ravnateljstvo odvzelo delavcem samo dve tedenski uri, dve pa odvzelo še uradnikom, katerim je prizanesloo. Toda delavska akcija ni imela uspeha. Zdi se, da gre za to krivda tako kominformističnim kakor tudi žoltim sindikalnim voditeljem v tovarni, ki so iz vrst uradnikov in jim zaradi tega ne gre v račun, da bi si kvarili svoj gospodarski položaj.

Poleg štirih tedenskih ur so delavcem odvzeli tudi nagrado za proizvodnjo, ki jo dajejo v obliki drv itd. Ravnateljstvo ceni, da znaša ta podpora okoli 8.000 lir mesečno.

Zaradi premajhnega zanimanja sindikalnih organizacij za potrebe številnih delavcev v SOLVAY so delavci nejevoljni in zahtevajo, da se sindikalne organizacije končno zganejo. Zlasti zahtevajo sindikalno posredovanje delavci, ki ne delajo v izmenah in katerih se tiče odredba o zmanjšanju delovnega časa.

Odložitev kongresa Furlanskega filološkega društva

Zaradi prepovedi, da se ne smejo za časa manevrov NATO vršiti nobene seje in sestanki, dokler se ti manevri ne nehajo, so morali odložiti tudi kongres Furlanskega filološkega društva, ki je bil javljen za nedeljo v Codroipu.

Avto povozil žensko

GORICA, 15. — V nedeljo zvečer okoli 18.30 se je v Ul. del Carso pripetila prometna nesreča. 29-letna Romana Tomšič por. Dominko iz Ul. sv. Mihaela iz Standreža je peljala na kolesu svojo enoletno hčerko Tatjano, ko se je nenadoma v Ul. del Carso zaletel v žensko avtomobil «fiat 500» GO 7731, last Daria Lautierija iz Tržiča; avto je vozil 24-letni Konstantin Bartoluzzo.

Pri močnem sunku je Tomšičeva skupaj z otrokom padla na tla in se poškodovala po obrazu. Na pomoč ji je prihitel rešilni avsto Zelenega križa ki ju je pripeljal v mestno bolnišnico Brigata Pavia, kjer so jima obvezali številne rane. Ozdraveli bosta v enem tednu.

Na kraj nesreče je nato privozila prometna policija za morebitne ugotovitve.

«DOPUST NA FRANCOSKEM» V ŠTANDREŽU

LEPO PODANA IGRA navdušila številno občinstvo

Po daljšem presledku je v nedeljo zvečer zopet nastopila v Štandrežu domača igralska skupina z Berkeleyevo trodejanko «Dopust na Francoskem». Dejanje poteka v Franciji za časa zadnje vojne na štabu neke angleške brigade. Kljub strogi prepovedi, da bi smele oficirske žene obiskovati svoje može v bližini bojišča, se nastani v isti hiši, kjer je brigadno poveljstvo, žena štabnega kapetana. Ker bi ta kršitev vojaških zakonov mogla privesti moža pred vojaško sodišče, skleneta oba zakonca, da se ne bosta izdala kot taka. Iz tega sledi cela vrsta komičnih situacij, ki se ob koncu skoraj sprevržejo v tragedijo. Vendar pa se vsa stvar le poravna in mladi par je rešen iz zagate.

Reči moramo, da igra že iz samega začetka zbudi gledalcu pozornost in zanimanje, ki se vseskozi stopnjuje. Prav ta pozornost občinstva pa je po našem mnenju tudi najboljši dokaz, da so se igralci znali po svojih močeh živeti v igro samo ter svoje občutke posredovati publiki, ki jih je ob koncu vsakega dejanja bogato nagradila s svojim ploskanjem. Posebno nam je bil všeč mladi Graham, ki je po našem mnenju najbolje odigral svojo simpatično vlogo. Enako moramo pohvaliti tudi zakonski par, četudi se nam je prvo srečanje zdelo malo preveč hladno, in generala, ki se nam je pa zdel včasih premalo dostojanstven. Lep tip starega veterana, za katerega sploh ni več skrivnosti v vojaškem aparatu, nam je prikazal kaprol, ki je odigral svojo vlogo tako, da je dal jasno čutiti, da vojska brez kaprolov sploh ne bi mogla obstajati.

Da zaključimo, moramo reči, da je igra v celoti uspela, svetujemo pa samo večjo pažnjo na jezik in na izgovarjavo. Upamo, da se nam bo ista igralska družina zopet predstavila s kako drugo uprizoritvijo v najbližji prihodnosti.

Nezgoda v Fojdi

V čedadsko bolnico so pripeljali voznika Rinalda Marchetta, starega 31 let iz Fojde, ki je postal žrtev incidenta, kateri bi lahko imel mnogo hujše posledice.

Voznik je vozil po cesti voz drv. Blizu Fojde, kjer je cestišče zelo razrito in razmehčano, se je voz zvrnil proti njemu. Marchetti je še pravočasno opazil nevarnost in naglo odskočil ter si tako rešil življenje; pod tovorom mu je ostala samo desna roka. Zdravniki so ugotovili zlom nadlahtnice in dejali, da bo ozdravel v približno 30 dneh.

Nakazila za bencin do 30. septembra

Trgovinska zbornica sporoča, da zapadejo 30 t. m. sledeča nakazila za bencin: 5-litrska rozasta nakazila in 10-litrska siva. Zato naproša zbornica interesente, da v tem roku uporabijo omenjena nakazila, ker ne bo v nobenem primeru podaljšala veljavnosti nakazil.

V občini Tajpana

Zapostavljajo Brezje, Platišče in Prosnid

V Viskoršo in Debeležb bodo napeljali telefon, čeprav ga tam manj potrebujejo

Na zadnji seji je občinski svet v Tajpani na predlog svetovalca Alojzija Filipiča sklenil, da napeljejo telefon v Viskoršo in Debelež. Od 17 navzočih svetovalcev jih je 9 glasovalo za ta sklep, 8 pa proti. Celotni stroški za napeljavo telefona bodo znašali 1.800.000 lir in jih bo krila občinska blagajna.

Ta načrt je vzbudil veliko nezadovolstvo v vaseh Brezje, Platišče in Prosnid, saj predstavlja prebivalstvo teh vasi večino v tajpanski občini, ker so te tri vasi največje. Te vasi pa so tudi najbolj oddaljene od občinskega sedeža in so povezane z njim z zelo slabimi cestami. Iz Brezij in Platišča vodita v Tajpano le dva kolovoza, iz Prosnida pa strma gorska pot. Te tri vasi bi imele mnogo več pravice do telefona, kajti iz Viskorše in Debeleža vozi vsak dan avtobus in Videm, medtem ko Brezje in Prosnid sploh nimata avtobusne zveze, v Platišče vozi pa avtobus trikrat na teden. Če občina ne more napeljati telefona tudi v te vasi, bi jim morala vsaj dati prednost, saj potrebujejo mnogo bolj telefonsko zvezo kot Viskorša in Debelež.

Med razpravljanjem za sprejetje omenjenega načrta je svetovalec neodvisne slovenske liste v imenu manjšine pojasnil, kako potrebna bi bila napeljava telefona v te najbolj oddaljene vasi. Povedal je tudi, da je sprožil zamisel napeljave telefona v Viskoršo gospod Filipič, ker je iz te vasi doma. Ta gospod bi si namreč rad pridobil ljudstvo, ki ne more pozabiti njegove fašistične preteklosti. Bil je namreč več let podeštat in kapetan fašistične milice. Ljudje v tej vasi pa so bili vedno proti fašizmu, saj niso mogli pozabiti ricinovega olja in «manganelov».

Predlogu našega svetovalca, da bi se napeljal telefon najprej v Platišče, Brezje in Prosnid, so se pridružili še štirje svetovalci večine, toda vseeno so ostali v manjšini za en glas.

Prebivalci teh vasi se bodo kajpada pritožili, kajti za kritje stroškov bodo morali tudi oni plačati svoj delež s plačevanjem višjih davkov. Te tri vasi bi morale biti po pojmovanju večine zapuščene, medtem ko imata ostali dve vasi, ki ne predstavljata niti tretjine celotnega prebivalstva občine, vse udobnosti, ker so iz Viskorše in iz Debeleža «hierarhi» krščanske demokracije, predvojni fašistični prvaki.

KINO

VERDI. 17: «Hijene iz Chicaga», C. Mc Craw in M. Willon.
VITTORIA. 17: «Počitnice z gangsterjem», M. Laurence in G. Pala.
CENTRALE. 17: «Družina Passaguai napravi srečo», A. Fabrizi.
MODERNO. 17: «Rumena zastava», P. Douglas.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Seja izvršnega odbora Zveze razrednih sindikatov

V sredo 17. t. m. ob 19. uri bo v Ul. Machiavelli 13 seja izvršnega odbora Zveze enotnih razrednih sindikatov za STO.

Koncert harmonikarskega zbora iz Ljubljane bo predvidoma v soboto 20. t. m. v Trstu in v ponedeljek 22. t. m. na Opčinah.

NA LAŽ POSTAVLJENO PISANJE „DELA"

Kominformistična propaganda in dvorazrednica v Gabrovcu

Zadnja številka «Dela» se je na dolgo razpisala o potrebi otvoritve dvorazredne osnovne šole v Gabrovcu in o prizadevanjih prejšnje občinske uprave za to šolo. Seveda bi «Delo» ne bilo «Delo», če bi pri tem popolnoma neosnovano ne napadalo sedanjo občinsko upravo in zlasti župana, češ da je on bil proti otvoritvi dvorazredne osnovne šole v Gabrovcu. Vsem je dobro znano, da so trditve «Dela» iz trte zvite.

Dokaz, da se sedanja občinska uprava dobro zaveda svojih dolžnosti in da so ji pri srcu potrebe vseh občanov, je v tem, da se je takoj po nastopu začela zanimati za vprašanje otvoritve dvorazrednice v Gabrovcu. V ta namen se je pri merodajnih oblasteh pozanimala o uspehu že prej vložene prošnje. Ker so pa zahtevali, da se vloži nova prošnja, je sedanja občinska uprava sestavila novo prošnjo, jo dala v podpis roditeljem iz Gabrovca ter jo nato že 5. t. m. s svojim spremnim pismom poslala na višjo šolsko upravo in na prosvetni urad ZVU. Nekaj dni za tem je že prišel šolski nadzornik g. Benčič, ki si je ogledal šolske prostore v Gabrovcu ter še istega dne pisal merodajnim činiteljem, da šolski prostori odgovarjajo predpisom in potrebam da je v Gabrovcu tudi zadostno število šoloobveznih otrok.

Za vsa ta prizadevanja občinske uprave za otvoritev dvorazrednice v Gabrovcu je kominformovsko vodstvo v zgoniški občini prav dobro vedelo. Kljub temu pa je prejšnji župan Pirc, dne 12 t. m., t. j. cel teden za tem, ko je bila prošnja odposlana na pristojni urad in tudi potem, ko si je šolski nadzornik že ogledal šolske prostore, poslal po svoji hčerki županu Obadu prošnjo prizadetih roditeljev iz Gabrovca za otvoritev te šole. Čemu to, ko je on vendar dobro vedel, da je občinska uprava že podvzela vse potrebne korake? Čemu je kominformovsko vodstvo roditeljem ponovno dalo v podpis prošnjo za dvorazrednico v Gabrovcu, ko so vendar isti roditelji že pred tednom dni podpisali enako prošnjo? Najbrže zato, ker hočejo pokazati, da se le oni brigajo za koristi in potrebe občanov. Smola je le v tem, da so prišli osem dni prepozno.

IZLET PDT

Izlet na Platak, ki bi moral biti v nedeljo 21. t .m., je prenesen iz tehničnih razlogov na 28. t. m. Vpisovanje se nadaljuje do 18. t. m. v Ul. Machiavelli 13-II med 18. in 19. uro.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Ker je grdo ravnal z ženo so moža prijavili sodišču

Ženino glavo je surovi mož uporabljal za razbijanje žarnic

Petinštiridesetletni Bruno Cechet, stanujoč v Ul. Molino a Vento, je dober mož, vendar ga vino spremeni v bojevitega in surovega človeka, s katerim bi težko prišel bo besede. Ima torej napako, da se večkrat rad opije in njegova žena, 45-letna Josipina Andreasič, mora stalno prenašati njegove izpade. Toda mož, ki se za ženine besede ni preveč brigal, je končno prišel pred sodnika prav zaradi surovega nastopa proti svoji boljši polovici. Verjetno ga bo to nekoliko streznilo, da bo v bodočnosti pazil in da se ne bo več tolikokrat opijanil.

5. maja lanskega leta se je Cechet pozno zvečer vrnil kakor po navadi domov vinjen. Mož se je pogovarjal sam s seboj in zmerjal, vendar ko je videl ženo, ki je že ležala v postelji, se je spravil nanjo.

Žena, jezna, ker ji je mož kratil spanje, mu je takoj odgovorila, kar pa možu ni ugajalo. Stopil je k njej in jo s pestjo tako močno udaril po očesu, da ga žena ni mogla več odpreti, pozneje pa je okoli in okoli nastal temnoplav kolobar. To je ženo tako razdražilo, da je stegnila roko, potegnila izpod postelje čevelj, ga trdno prijela in s peto pričela udrihati po možu dokler se ni prikazala kri. Oba sta se nato zatekla po zdravniško pomoč, sicer kmalu okrevala, vendar ju je policija prijavila sodišču zaradi povzročitve medsebojnih telesnih poškodb.

Žena je na sodišču priznala svoje dejanje, vendar se je izgovarjala, da je to storila v samoobrambi, kajti če je mož ne bi udaril, tedaj se ona ne bi premaknila in bi nadaljevala s spanjem. Njen mož se je večkrat surovo vedel do nje in nekoč, nekaj mesecev kasneje, ji je celo zalučal v glavo žarnico.

Sodišče je po zaslišanju prič moralo priznati, da je žena res izvršila svoje dejanje v samoobrambi in jo je zato oprostilo vsake krivde medtem ko je Cecheta obsodilo na 2 meseca in 20 dni zapora ter mu dovolilo vse ugodnosti, ki jih predvideva zakon. Mož je tako lahko šel z ženo domov, toda ta obsodba ga bo morda spominjala, da mora paziti, kajti drug prekršek bi ga gotovo pripeljal naravnost v zapor.

Predsednik Fabrio, tožilec De Franco, zapisnikar Pivk, obramba odv. Paperio in V. Bologna.

Hčerka vrgla klešče materi v obraz

Nekaj minut pred 19. uro so včeraj sprejeli zaradi rane nad levim očesom na okulističnem oddelku 58-letno Antonijo Auer por. Bandi iz Boljunca št. 188, ki je izjavila, da ji je njena 25-letna hči že 13. t. m. v jezi vrgla železne klešče v obraz in jo ranila. Kljub temu, da je ženska ostala v bolnišnici pa rana ni nevarna in se bo zacelila, če seveda ne bo komplikacij, najkasneje v 8 dneh.

NEMŠKI CIRKUS APOLLO
Zadnje predstave!
CIRKUS APOLLO daje v Ul. sv. Marka V TRSTU svoje zadnje predstave samo do vključno ponedeljka 23. septembra
Dve predstavi dnevno ob 16.30 in 21. uri
Prodaja vstopnic: Agencija ATEC, Trg Goldoni in pri cirkuških blagajnah
Največja potujoča menažerija v Evropi je odprta od 9. do 19.30 ure
NEMŠKI CIRKUS APOLLO

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI
ENODNEVNI IZLET 5. OKTOBRA V
Postojno Skocijan
DVODNEVNI IZLET 4. IN 5. OKTOBRA V
Tolmin Kobarid Bovec in na Bled
Vpisovanje do 29. t. m. pri «Adria-Express» F. Severo 5 b - tel. 20-46

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

OBIŠČITE
Mednarodni zagrebški velesejem od 13. do 28. sept. 1952
ki ima letos čisto trgovski značaj
Razstavljene bodo bogate zaloge najrazličnejših domačih proizvodov, ki bodo zanimali vsak trg.
Za potnike in prevoz blaga 50% popusta na vseh jugoslovanskih orevoznih progah.
Brezplačne vstopnice za velesejem dobite hkrati z velesejmsko legitimacijo pri vseh jugoslovanskih predstavništvih v inozemstvu.
Udobna prenočišča po zmernih cenah v vseh hotelih v Zagrebu.
Obvestila prejmete pri jugoslovanskih trgovskih in diplomatskih predstavništvih v inozemstvu ali pa pri Upravi zagrebškega velesejma, Savska cesta 25 - Zagreb.
DNEVI ZA SKLEPANJE KUPČIJ: 29. in 30. sept.

OSVOBODILNA FRONTA ZA OKRAJ DEVIN NABREŽINA
priredi v nedeljo, 21. septembra ob 14. uri v SESLJANU
Veliko jesensko vrtno veselico
SPORED:
Otvoritveni govor
Nastop domačih pevskih zborov in zborov iz Gorice
Recitacije članov SNG
Koncert harmonikarjev in solistov iz Ljubljane
Prireditveni odbor vabi vse rojake iz mesta in vasi, posebno še mladino k polnoštevilni udeležbi. Veselica bo nudila najlepšo priložnost za snidenje starejših in mladine, da se v družabnem in prijetnem razpoloženju naužijejo lepote naših slovenskih pesmi, ki nam jih bodo podajali pevski zbori in ljubljanski harmonikarji. Po programu priredi motoklub «Mladost» iz Nabrežine ples in plezanje na mlaj, ki bo obložen z bogatimi darili. Igral bo izbran plesni orkester iz Sv. Križa.
Za postrežbo udeležencev z jedačo in pijačo, zlasti pa s kranjskimi klobasami in kraškim teranom je poskrbljeno.
PRIREDITVENI ODBOR

Beneški glas o SNG v Trstu

Nekaj smo poročali o rimskih in tržaških italijanskih glasovih, ki so priporočali Italijanom ustanovitev takega stalnega dramskega gledališča, kakršno imajo Slovenci. Dne 28. julija je prišel podobem glas iz Benetk. Alberto Bertolini kliče v listu «Il Gazzettino del lunedì»: «Naj pride stalno dramsko gledališče» in se vprašuje: «Kaj delajo sedem let slovenski igralci in kaj bi morali storiti Italijani, toda resno in brez improviziranja».

Ves članek je pisan v duhu rimskih vladnih nazorov o Trstu, v duhu «obrambe italijanstva» in v običajnem duhu šovinističnega omalovaževanja vsega, kar je slovensko.

V uvodu pravi pisec, da se je izhrumel volilni trušč, ki je bil «preračunan bolj na domišljijo kakor na vest Tržačanov» in da so volitve prinesle predvideno potrditev italijanstva. Toda ta brezvestni trušč, plod potislovenskih, krivičnih volilnih imenikov, krivičnega italijanskega večinskega volilnega zakona in nekaterih nasilstev, ki so kruto kršila svobodo govora, zlasti če je bil govor slovenski, ni mogel zaglušiti slovenskih glasov ne v Trstu ne zunaj Trsta in volitve kljub vsemu niso potrdile italijanstva v smislu, da bi bil Trst «città italianissima». Po obmorskih svetih, tudi v Trstu, je precej slovenskih svetovalcev. Če bi se zares izvajala demokratična načela o svobodi govora in izražanja mišljenja — tudi slovenskega govora in slovenske misli —, bi imeli danes Slovenci tisto naravno tretjino svojih občinskih svetnikov, ki bi pravilno izražala današnje razmerje prebivalstva v pasu A Tržaškega ozemlja. Da se hoče to razmerje za vsako ceno z Mussolinijevimi sredstvi prikriti in ustvarjati zlagan videz samoitalijanskega Trsta, to ne bo nikoli v čast zapadnim demokracijam, ki se prepuščajo takemu nesmiselnemu prizadevanju.

Trezneje presoja pisec krik nekaterih «reševalcev» italijanskega gledališča o katerih pravi, da so zavreščali zoper delovanje Slovenskega narodnega gledališča v Trstu: «Glejte, kam smo prišli! Medtem ko njih ram domovina krvavi iz vseh svojih ran, medtem ko se bodrimo kakor levi, da bi znova potrdili kulturno in umetnostno prisotnost Italije v svetu, nekateri celo Amerikance z izbranimi predstav z razstavnim milijonov, se dovolijo v Trstu delovanje slovenske gledališke skupine. Treba se je dvigniti in nujno kaj ukreniti proti temu. Ubranimo nemudoma stalno italijansko gledališče! Organizatorjev, režiserjev, scenografov, kostumerjev itd. imamo, hvala bogu, na pretek. Kar se tiče igralcev, nam jih lahko dobavi Narodna akademija za igralsko umetnost v Rimu in znane množine. Sèm z milijoni in stvar bo storjena!»

Bertolini pojasnjuje: «Milijonov ni in stvar je obtičala, kjer je bila. Sklicala so se najskrbneje pripravljena zborovanja, sestavili so se sporedi in v Rimu so se odposlali ‚pretresljivi' pozivi. Toda v Rimu začenjajo spoznati svoje tiče tudi superintendenti Glavne direkcije za predstave in načrt za takojšnjo ustanovitev stalnega gledališča ali bolje stalnega italijanskega protigledališča v Trstu se je razpočil v klasični milni mehur». In dalje: «Ni si mogoče niti misliti ustanovitve novega stalnega skupka, ki naj požira sijajne subvencije sto tisoč ali sto petdeset tisoč lir na dan in bodi fevd enega izmed toliko namišljenih režiserjev, ki so si v Italiji pridobili pravico, da odtujujejo plačujoče občinstvo dramskim gledališčem».

Po tej obsodbi nezdravih gledaliških razmer v Italiji stavi Italijanom Slovensko narodno gledališče v Trstu za zgled: «Pri Slovenskem gledališču — da se vrnemo k njemu — se vneteži za stalno italijansko protigledališče lahko česa nauče». Priporoča italijanskim gledališčnikom resno delo brez napihovanja, kakršno vrši SNG v Trstu: «Skupina deluje v popolnem soglasju. Sestavljajo jo igralci, voditelji in tehniki, ki delajo vkup že sedem let; nekateri so pripadali potujoči igralski družini, ki je igrala med vojno za jugoslovanske partizane».

Navedbe po gradivu, ki ga je zbral, z raznimi netočnostmi, podatke o številu članstva in predstav ter o Avditoriju, ki ga prikazuje kot dvorano Slovenskega narodnega gledališča, dasi je znano, da uporablja dvorano predvsem ZVU zase in jo prepušča mnogim organizacijam, ki nimajo dvorane; zato pride SNG le s težavo do dveh ali treh predstav na mesec.

Krivo razlaga pisec, da pomeni SNG ljudsko gledališče, češ da je «nazionale» isto kot «popolare». Krivo ocenjuje na tej podlagi današnjo umetniško stopnjo gledališča. Krivo piše imena: Rakan, Santzin, Zanker, Nusic, Bosic, Karlesav Putz, Gogol, Helman namesto: Rakar, Sancin, Cankar, Nušić, Božić, Krleža, Puc, Gogolj, Hellman.

Zaključuje: «Gotovo bi bila zaželena podobna dejavnost tudi z italijanske strani — brez bahaštva in na resni podlagi. Ne gre toliko za to, da poslijemo v Trst običajno četo bolj ali manj pristnih gledališčnikov, ki so z vsem dobro opremljeni v svojstvu zavojevalcev, kolikor za to, da se ustvari — z resničnimi in izkušenimi igralci brez intelektualističnih in režiserskih prevar — trajen in urejen skupek v službi umetnosti».

Že večkrat smo povedali, da se radi pridružujemo želji po stalnem italijanskem dramskem gledališču. Obsojamo le hote izkrivljene poglede na slovenske kulturne zadeve. Prav živo si želimo: «Pridi tudi pravilno in pravično presojanje slovenskih kulturnih potreb pri tržaški občini in pri ZVU!»

ANDREJ BUDAL

Z VELIČASTNE MANIFESTACIJE SOVENSKEGA NARODA

Kakor v času najtežjih borb stoji danes ob slovenskih brigadah vse ljudstvo

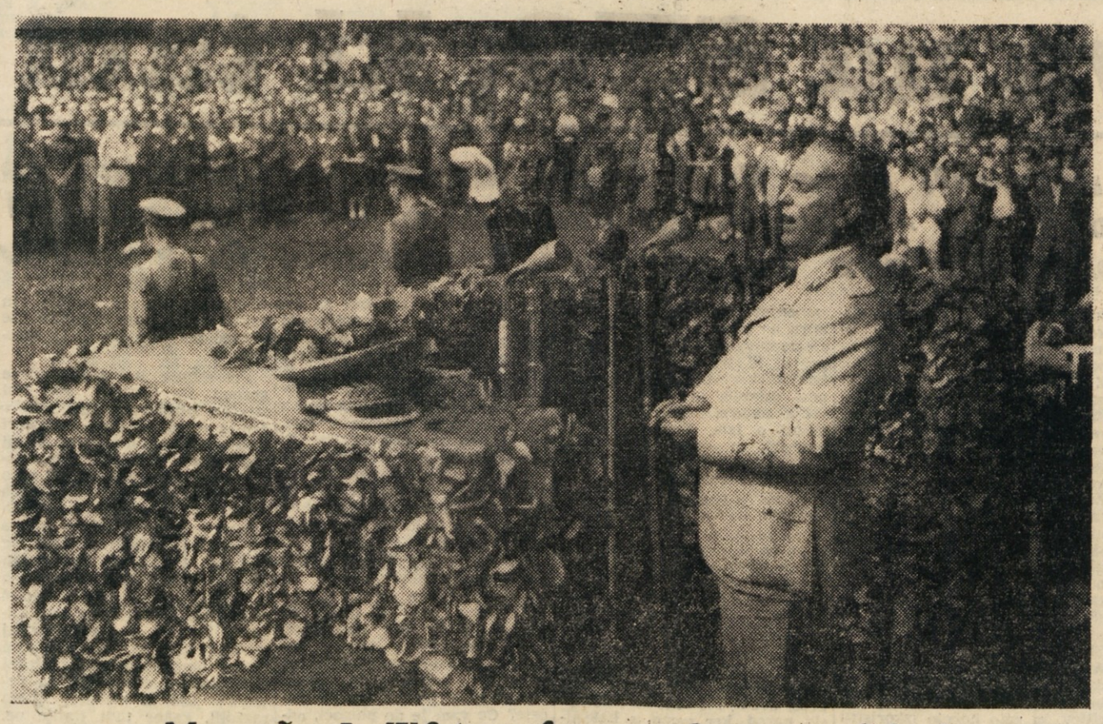

Maršal Tito govori množici

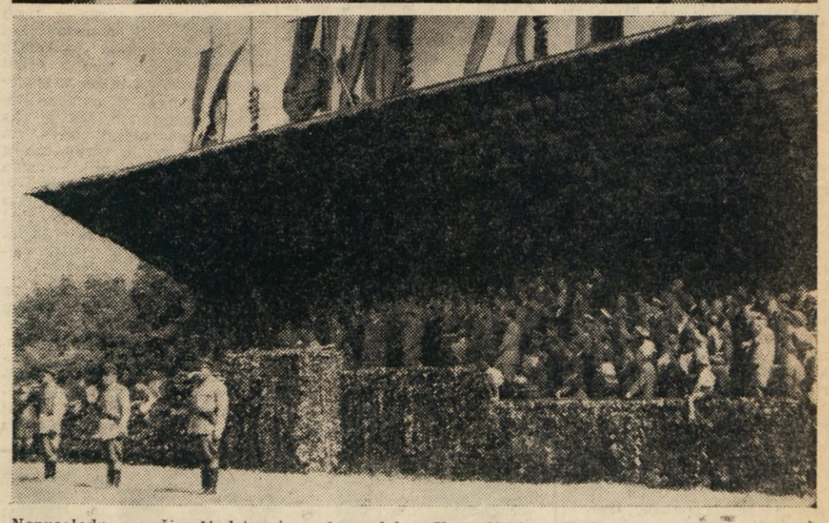

Nepregledna množica ljudstva iz vseh predelov Slovenije in tudi iz zamejstva je prihitela na praznik slovenskih brigad na Dolenjsko, da dokaže povezanost s svojo narodno vojsko, ki je ljudstvu, seveda tudi z njegovo pomočjo, priborila svobodo. Prišli so tudi, ker so slutili, da bo na tej slovesnosti spregovoril maršal Tito in ko se je pojavil na tribuni, je množica zavalovala v navdušenju, njegov govor pa spremljala z medklici in ploskanjem. Bil je dan, kakršnih je po osvoboditvi Slovenija le malo doživela. Slike nam kažejo tovariša Tita med govorom, tribuno, na kateri so bili predstavniki vojske, oblasti in člani CK Komunistične partije Slovenije ter gostje in predstavnike na tribuni.

ETEL LILIAN WOINICZ OBAD (ODLOMEK)

Redke so knjige, ki bi v tolikšni meri osvojile srca revolucionarne mladine kakor «Obad» — roman o borbi italijanskih domoljubov in demokratov za neodvisnost in združenje Italije. To je bilo stoletje italijanskega preporoda ali risorgimenta. Mlade Italije (Mazzinija in Garibaldija) in karbonarjev, članov tajne politične organizacije, ki je nastala v južni Italiji (v Neaplju) za časa francoskega gospodovanja (1806.) ter se kasneje prenesla tudi v Francijo (1820. do 1848.). Karbonarji ali oglarji so pri sprejemnih obredih žgali oglje, kar je predstavljalo iztrebljenje volkov iz gozdov, pomenilo pa je borbo proti zatiranju. Karbonarji so hoteli izgnati Avstrijce hkrati pa omejiti oblast domačih samodržcev. Prvo in ponesrečeno vstajo (1820. do 1821.) so Avstrijci zvesti čuvarji Svete alianse, krvavo zadušili; pri delu jim je zvesto pomagal kler. Tudi — kasnejšo Mazzinijevo vstajo Mlade Italije je doletela enaka krvava usoda. Mazzini ni znal organizirati nezadovoljnih kmetov, «poznal je samo mesta ter prosvetljeno in liberalno meščanstvo» (Marx). Enako je bila zadušena vstaja, ki je izbruhnila v revolucionarnem 1848. letu, v kateri so milanski meščani z golimi rokami pregnali avstrijsko soldatesko in v kateri je sodelo.ai tudi legendarni italijanski junak Garibaldi. Italija se je združila šele 1861. leta, in sicer pod oblastjo piemontskega kralja, za kar se je, žal, potegoval tudi Garibaldi. Buržoazija je izkoristila revolucionarne sile demokratično razpoloženih domoljubov in združila Italijo, ni pa bila to Italija, kakor so si jo zamišljali karbonarji.

Prav to karbonarsko Italijo, katere privrženci so izpisali najbolj svetle strani italijanske zgodovine, njene uspehe in poraze opisuje v «Obadu» Woiniczeva. Angleška pisateljica Etel Lilian Woiniczeva (Vojničeva) je dobro poznala takratno revolucionarno Evropo. Studirala je v Italiji, kjer je živela med revolucionarno mladino kasneje je bila v Petrogradu, kjer se je gibala med revolucionarnim svetom, poročila se je s poljskim revolucionarjem, hkrati pa je živela v Londonu, v katerem se je takrat gibal tak revolucionarni in emigranski svet, kakor so bili Marx, Engels, Herzen in Mazzini. Le tako je mogla orisati tako življenjsko resnično podobo kakor je Obadova, je mogla prikazati vlogo kleru, pa tudi prazno domoljubarsko govoričenje po raznih literarnih salonih meščanske družbe.

Knjiga je izšla 1897. v Londonu in bila kmalu zatem mnogo prevajana. Slovenski prevod je sicer zakasnel, vendar je založnica prepričana, da bo osvojil tudi danes bralca, predvsem mladega.

V torek zjutraj se je sešlo vojno sodišče.

Obravnava ni trajala dolgo. Saj je bila to le gola zunanjost, ki ni zahtevala več ko dvajset minut časa in ga več tudi treba ni bilo. Zagovornika ni bilo nobenega. Za priče so bili samo ovaduh in oficir, ki ju je bil Obad ranil, in pa še nekaj vojakov. Obsodba je bila že vnaprej določena. Montanelli je neuradno privolil, in tako so imeli sodniki — polkovnik Ferrari, neki dragonski major in dva oficirja papeške garde — kaj malo dela. Glasno so čitali obtožnico, priče so dale svoje izjave, obsodba je bila napisana in slovesno so jo prebrali obtožencu, kakor se spodobi. Molče jo je poslušal, a ko so ga vprašali, ali ima kaj pripomniti, je le nestrpno zamahnil z roko. Na prsih je skrival robec, ki ga je bil Montanelli izgubil. Vso noč je ta robec poljuboval in se jokal nad njim, kakor bi bil živo bitje. Obraz mu je bil bled in brez življenja in v očeh so mu bili še videti sledovi solz. Beseda «ustreljen» je kaj malo vplivala nanj. Ko jo je zaslišal, so se mu razširile zenice — pa nič več.

«Odvedite obsojenca v celico», je zaukazal polkovnik, ko so ugodili vsem predpisom.

Narednik, ki toliko, da se ni razjokal, se je dotaknil nepremičnega Obada, ki je le malce vztrepetal in se obrnil.

«Saj res!» je zamrmral. «Pozabil sem.»

Polkovnik se je v zadregi odkašljal in je mahoma poklical narednika, ki je bil z obsojencem že odšel iz sobe:

«Počakajte, narednik! Moram obsojencu še nekaj povedati!»

Obad se ni zganil. Videti je bilo, ko da polkovnika še slišal ni.

«Če bi hoteli še kaj sporočiti svojim prijateljem ali svojcem... Saj imate menda kake sorodnike?»

Odgovora ni bilo.

«Torej premislite to stvar in povejte vse meni ali duhovniku. Poskrbel bom, da bodo izpolnjene vaše želje. Sicer je pa bolje, da vse to sporočite duhovniku. Takoj bo prišel in bo vso noč pri vas. Če bi mogoče še kaj želeli...»

Obad ga je pogledal, rekoč: «Povejte duhovniku, da hočem biti sam. Prijateljev nimam, niti svojcev.»

«Pa se boste vendar spovedali?»

«Nimam vere. Le to bi rad, da me pustite v miru.»

To je odgovoril mirno, brez najmanjšega vzburjenja in se je počasi obrnil proti vratom. A na pragu je obstal in dejal:

«Polkovnik, pozabil sem! Le nekaj bi si želel: da mi jutri ne bi zvezali rok in bi ne imel obveze na očeh. Saj bom stal popolnoma mirno na mestu.»

* * *

Ko je v sredo zjutraj vzhajalo sonce, so privedli Obada na dvorišče. Bolj je šepal ko sicer, le s težavo je premikal noge in se močno opiral na narednikovo roko.

A vsa vdanost in poslušnost sta mu izginila z obraza. Vsa tista grozota, ki ga je davila ponoči, vsi prividi, ki jih je videval kot sence smrti, vse je izginilo z nočjo vred. Brž ko je posijalo sonce in je zagledal pred seboj svoje sovražnike, je bil že navdušen borec in se ni ničesar več bal.

Nasproti zidu, ki je bil obrasel z brušnjom, so postavili šest karabinjerjev, ki so jih določili za streljanje. To je bil isti zid, ki se je bil Obad spustil z njega pri svojem ponesrečenem begu. Vojaki, ki so stali s puškami ob nogah, so se komaj ubranili solz. Niso se utegnili sprijazniti z mislijo, da bodo morali ubiti Obada. Ta človek s svojim jasnim, veselim smehom in s svojim možatim vedenjem je bil prišel ko luč v njih mrko enolično življenje. In ta bo zdajle moral umreti vprav zavoljo njihovih strelov, se jim je zdelo tako nemogoče, kakor bi moralo zdaj zdaj mrknili sonce.

Pod velikim figovim drevesom ga je na dvorišču čakal grob. Ponoči so ga bile izkopale roke, ki so jih prisilili za to delo. Ko je Obad šel mimo svojega odprtega groba, se je z nasmehom ozrl v temno jamo in pogledal travo, ki je ležala spodkopana med prstjo. Globoko je zasopel in z užitkom srknil vase vonj po sveži zemlji.

Pri drevesu se je narednik ustavil. Obad se je ozrl krog sebe in se vedro nasmehnil.

«Ali bom tukaj stal, narednik?»

Narednik je molče prikimal. Bilo mu je, ko da ima zatič v grlu in tudi besedice bi ne mogel črhniti, pa čeprav bi izgubil življenje. Na dvorišču so bili že polkovnik, njegov nečak, poročnik, ki je moral poveljevati četi, zdravnik in duhovnik. Šli so naprej in si prizadevali, da bi ne videli izzivajočega, veselega Obadovega obraza.

«Pozdravljeni, g-gospoda! Tako zgodaj ste že na nogah? In vi, kapetan, kako vam je? Danes vam je svidenje z menoj bolj prijetno ko zadnjič — ali ne? Vidim, da imate še obvezano roko. To je zato, ker nisem dobro pomeril. Upam, da bodo tile fantje bolje opravili svoje delo. Ali ne, prijatelji?»

(Nadaljevanje jutri)

PREJELI SMO

Naše uredništvo je prejelo revijo **«Ljudska uprava»**, ki jo izdaja Svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti. Revija izhaja že peto leto in obravnava vprašanja predvsem upravne vsebine, pojasnjuje oblike in zakone ter naloge raznih upravnih odborov. Odgovarja pa tudi na razna vprašanja.

Pri reviji sodelujejo med drugimi tudi dr. Križišnik, Piškur, dr. Globevnik, dr. Rupnik. Odgovorni urednik pa je Vinko Žlebnik.

* * *

Italijanski mesečnik **«Federalismo nel mondo»**, ki ga je prejelo naše uredništvo, obravnava v svojih člankih federalistično idejo s političnega, socialnega in gospodarskega stališča. Objavlja tudi vso aktivnost, ki jo razne federalistične organizacije imajo v svetu. Mesečnik izhaja v Turinu, urejuje ga Alice Sella.

O vzgoji glasu in govora

NEKAJ NAPOTKOV MLADIM LJUDEM

Narava je poklonila človeku dar govora in ga s tem odlikovala pred vsemi ostalimi biti na svetu. Kot nekaj samo ob sebi umevnega sprejemamo ta čudoviti dar, ki nam omogoča, da se med seboj sporazumevamo. In vendar jih je tako malo, ki znajo ta čudoviti dar ceniti.

Vrednost človeškega glasu so predvsem spoznali stari Grki, ki so polagali veliko važnost na vzgojo in izobrazbo svojega glasu, tako da so svoje pravilno zgrajene govore z znanjem dihalne tehnike učinkovito in brez vsakega napora prenašali. Šele ko se je Grk naučil govorne umetnosti, je bila njegova vzgoja končana.

V naši dobi pa večkrat opažamo, da gre marsikak važen govor ali lepo predavanje neopaženo mimo, ker ga govornik ni znal pravilno podati. Marsikak govornik svoj govor skrajša, ker se boji, da postane hripav. Ali ne grozi hripavost predvsem učiteljem? Koliko jih mora predčasno v pokoj, ker je njihovo izmučeno grlo odpovedalo? Zdravnik tu ne more trajno pomagati, ker nepravilna izgovarjava kronično draži jabolko in glasilke ter jih polagoma uničuje.

Glas ali zvok proizvajamo z zrakom, oziroma z dihanjem. Čim bolj globoko dihamo, tembolj zveneč in poln je glas; celotni dihalni aparat z mišicami, trebušno prepono, z mišičevjem med rebri in prsnim košem mora delovati, da dosežemo normalno polno in globoko dihanje. Naravno, polno dihanje poteka takole: trebušna prepona se izboči, rebra se dvignejo in potisnejo navzven, kar cela prsa močno razširi. V zadnjem trenutku se trebuh potegne malo na noter in podpre tako s svojimi mišicami dvignjeni prsni koš in pljuča, ki se tako avtomatično napolnijo z zrakom in se razširijo.

Iz navedenega sledi, da ne smemo nikdar našega dihalnega aparata uporabljati le deloma, kajti s tem, da vzgajamo le nekatere dele mišičevja, škodimo zdravju.

Ko smo vdihnili tudi izdihnemo. Medrebrno mišičevje popusti, rebra upadejo, trebušna prepona se vrne v prvotno lego in v tako zoženem prsnem košu je zrak potisnjen v pljučne cevice in pljučne vejice ali bronhije, ki se zopet odpirajo v zračno cev — sapnik, ki se končuje v jabolko; tu so zopet membrane — glasilke, ki čakajo na zračni tok, da po mehaničnem pritisku zazvenijo.

Jakost glasu ali zvoka je odvisna od moči zračnega toka, ki zadene v glasilke, medtem ko mišičevje jabolka zračni tok uravnava. Sledi modulacija in resonanca zvoka v ustni in nosni votlini. Čudoviti aparat, ki ga nosimo v sebi je gotovo vreden truda, da se ga naučimo igrati.

Nešolan govornik diha malo in kratko, zaradi česar nastane majhen, nezadosten zvok; tak govornik se muči, napenja vse mišice v grlu, njegov glas ni lep, je visok, rezek in hripav.

Zaradi pritiska in napenjanja se zapre grlo, glasilke izgube prožnost, utrujene krvne celice ustavijo krvni obtok, v goltancu nastopi krvni pritisk, kar lahko povzroči kronično vnetje in dostikrat tuberkulozo grla.

Nekaj časa so menili, da je vzrok vratnih bolezni v ostri klimi, vendar to ne drži, kajti Svedi, ki stanujejo najbolj severno, sploh ne poznajo bolezni v grlu. Zakaj? Ker pravilno dihajo in govore. Čim ognjevitejši temperament, tem impulzivnejše občutje, tem bolj eksploziven zvok. Čim bolj hladen in zaprt značaj, tem slabši zvok, tem bolj zožen govor.

Komaj pa zdravnik odstrani napake, ki povzročajo nepravilen govor, kakor vnetje in zastoj krvi v glasilkah, negibčnost in utrujenost, stalno draženje in boleč občutek v grlu, že se po nekaj tednih zopet pojavijo. Jasno je torej, da nam zdravnik ne more odstraniti vzroka, ki leži v nezadostnem delovanju dihalnega in glasovnega aparata.

Tistemu, ki nepravilno diha, pomaga le higiena glasu in dihalna tehnika.

KAJ JE HIGIENA GLASU?

Popolno izkoriščanje vseh dihalnih organov: trebušne prepone, prsnega koša in vseh delov pljuč. Učimo se, kako nastane zvok. Govornik mora opazovati samega sebe, fonetično govoriti in vaditi. Veliko je pevcev, ki so se fonetično učili govoriti, dober govornik pevcu lahko mnogo koristi, medtem ko pevec govorniku nikoli.

Nekateri se izgovarjajo, da imajo majhen in slab organ, vendar ni treba obupati; vsak še tako slab in nelep glas se da s šolanjem, z dihalno in govorno tehniko okrepčati in poplemenititi; pogoj je seveda: pridnost, fin posluh in vztrajnost.

Žal, da učitelji često nimajo pojma o higienski govorni tehniki. Zato bo učiteljišče prav nujno potrebovalo tečaje za praktično retoriko.

K vzgoji glasu spada vzgoja vseh mišic. Večina se čudi, ako se govorne in glasovne vaje prično s telovadbo ali z ritmično gimnastiko. S telovadbo dosežemo globlje in izdatnejše dihanje, kar povzroči globok in popoln zvok; prsni koš se dvigne, pljuča se nasrkajo zraka in če za nekaj sekund sapo zadržimo, se zrak razdeli v najbolj oddaljene pljučne celice; pri izdihu pa zrak, ki ga iztisnemo iz pljuč, udari ob glasilke, ki se zaradi silnega zračnega toka zatresejo in zvalovijo.

Studij se pričenja s temnimi vokali u in o in kmalu zvenijo ti vokali s podvojeno močjo in lepoto. Mnogi strme nad svojim novim glasom in prično pridno vaditi — seveda preveč ni dobro. Ko se naučimo govoriti, nam glas raste in se razvija, prsni koš se razširi za več centimetrov, trebuh zleze vase, hrbet se zoži, sploh dobimo lepo in prožno drži. Vedno lepše nam zveni novo odkriti glas; tedaj pričnemo študirati vsak glas posebej, njega pomen, nastavek in izgovarjavo; naučimo se oblikovati stavke, kako med stavki dihamo, učimo se vseh leg nizke in visoke v vsaki jakosti, kar je za recitacijo in predavanje potrebno.

Igralec se mora naučiti glasovno posnemati starčka, moža, mladeniča, deklic, otroka, stare žene itd., najti mora pravi ton za žalost, trpljenje, veselje, hrepenenje in odpoved; fantazija mora biti prav tako izvežbana kot mora srce in duša znati občutiti tuje trpljenje in tuje veselje in ga tako občutenega in doživetega podajati. Šele tedaj smo našli pot do umetnosti govora.

SVETOVNO gospodarstvo

PROGA ODESA — DALJNI VZHOD

«New York Times» poroča, da bo SZ v kratkem uvedla svojo plovno progo na poti med Odeso in Daljnim vzhodom. Rusi bodo na tej liniji uporabili nemške potniške in tovorne ladje, ki so jih dobili kot vojno odškodnino.

BRAZILSKI TRGOVINSKI PRIMANJKLJAJ Z NEMČIJO

Po poročilih iz Brazilije se brazilski finančni krogi ukvarjajo z vprašanjem plačanja primanjkljaja, ki ga ima Brazilija z Nemčijo v medsebojni trgovski izmenjavi. Po teh vesteh je Zahodna Nemčija že podpisala sporazum o večjem uvozu blaga iz Brazilije, da bi se tako kril brazilski trgovinski deficit. V vsem začetku je nemško zastopstvo zahtevalo od Brazilije, da plača primanjkljaj v dolarjih, toda na koncu so vendarle prišli do sporazuma, da bo za kritje tega primanjkljaja Brazilija dala določeno količino blaga. Brazilija bo dala za kritje primanjkljaja predvsem bombaž po nekoliko nižji ceni, kot jo ima trenutno na svetovnem trgu.

Na vsak način mora biti brazilski deficit nasproti Nemčiji dokaj velik, kajti, po že omenjenem sporazumu, bo Nemčija nabavljala v Braziliji blaga za okoli 25 do 30 odstotkov več kot Brazilija v Nemčiji in ta odnos bo trajal več let preden bo ves primanjkljaj krit.

JAPONSKI BOMBAŽNI STROKOVNJAKI NA LONDONSKI KONFERENCI

Neki visoki funkcionar bombažne družbe «Cotton Board» je izjavil, da je bil sklep, pozvati na konferenco tudi japonske strokovnjake in pridelovalce bombaža, zelo na mestu, ker bodo tako prišli angleški industrijalci te stroke v dotiko s temi svojimi tekmeci in imeli tako možnost z večjo točnostjo proučiti razmere v vseh glavnih deželah-producentih bombaža.

PERZIJA BO NAROČILA CISTERNE V NEMČIJI?

Perzijski delegat za nacionalizacijo bencinske industrije, Husein Makki, je na svojem obisku v Hamburgu izjavil, da je naročil pri nemških podjetjih večjo količino strojev in električnih motorjev v skupni vrednosti 4 milijonov dolarjev, ki jih bo Perzija plačala v štirih letih. Za večje nabavke, je izjavil Makki, bi bila Perzija pripravljena dati protivrednost v nafti in bencinu.

Makki se je v dneh svojega obiska v Hamburgu sestal tudi z raznimi predstavniki nemških ladjedelnic, s katerimi je obravnaval možnost naročil ladij-cistern v nemških ladjedelnicah.

O ciganskem jeziku

njihovih pesmih in legendah, ki opravičujejo nemirno življenje tega rodu

V Jugoslaviji živi danes kakšnih nekaj nad 120.000 Ciganov, vprav jih je bilo pred vojno precej več. Tudi oni so bili žrtve nacistične rasne politike in Nemci so jih na veliko iztrebljali. Tisti, ki so prestali vojno vihro, pa se danes vedno bolj navajajo na normalno življenje, ker so spoznali, da si kljub svojemu poteklu lahko prodobe mesto v človeški družbi, če tej družbi niso škodljivi, temveč ji s svojim delom koristijo.

Največ Ciganov živi v republiki Bosni in Hercegovini. Ta skupina Ciganov ni podvržena kriminalu, mnogi njeni člani se ukvarjajo celo z dvema obrtma. Ko se približa zima, se oni spuste z družinami čez Ivan planino in po dolini Neretve v toplo Hercegovino. Ker ni tako ostrih zim in sneženih kot v Bosni. Komaj sneg pomino, pa se zopet čez Ivan planino vrnejo na sever Tako manj ciganske družine so v Bosni, ciganske družine so se začele za stalno naseljevati v bosanskih mestih.

Malokdo pozna ciganski jezik in malokdo ve, da imajo Cigani tudi svoje pesmi in pripovedke. O tem piše sarajevski profesor Rade Uhlik, ki se ukvarja s proučevanjem njihovega jezika. Poleg tega zbira tudi gradivo o njihovem življenju. O svojih raziskovanjih je do sedaj objavil več del, med njimi naslednje publikacije: «Romane dilja» (Ciganske pesmi) «O Devlikano Hamope e Sunale Lukahtar», ki jih je objavil Brit. et For. Bb. Society, «Bosnian Romani Vocubulary» in 12 prilog iz ciganskega jezika, kar je objavil Gypsi Lore Society, Liverpool University. Izdal je tudi slovar srbsko-hrvatsko-ciganski, ki spada med do sedaj največje ciganske slovarje. Institut za proučevanje folklore v Sarajevu je izdal «Ciganske pripovedke».

Profesor Uhlik, ki se Cigani zatekajo k njemu kot k svojemu «konzulu», ker jim pomaga, pravi o ciganskem jeziku: «To je primitiven jezik, jezik ljudstva brez šolane inteligence. Ta lepi in zvočni jezik ima mnogo vitalnih virov za eventualno regeneracijo. Besednjak je sicer siromašen, gramatika pa je nedotaknjena. Cigani imajo 10 vrst besed, 8 sklonov, zelo razvite glagolske oblike, izredno bogate deminutive itd.»

«Cigani in njihov jezik predstavljajo nekaj posebenega, nekaj kar je popolnoma različno od drugih narodov in jezikov. Cigan je primitiven in priroden, enostaven človek. Beži od vsega, kar bi spominjalo na probleme. Toda njihov jezik ima vendarle tudi take pojave, ki niso v skladu s to njihovo nagnjenostjo, kar dokazuje, da cigani niso bili vedno taki.»

Cigani predstavljajo za učenjake etnografsko in zgodovinsko uganko. Mnoge stvari o njih še niso razjasnjene. Tako nekateri menijo, da je vzrok njihovega preseljevanja bila velika borba narodov v Aziji. Toda med Cigani živi še danes mnogo legend, ki razlagajo drugače vzroke njihovega načina življenja. Neka legenda govori, da so se razkropili po svetu zaradi oblastnosti njihovega carja Penge. Legenda tr. di, da je ta car počenjal velika grozodejstva in da se je z njimi proslavil. Cigani vidijo v Pengi vzrok vsega svojega trpljenja na svetu. Ta car je istočasno neki prividni lik, z vsemi nujnimi pridevki, ki je spontano vstal v domišljiji Ciganov, kar naj bi vsaj nekoliko opravičilo vzroke skrivnostne usode tega indijskega plemena.

Bil je kot... pa vendar ni bil...

Vrata sovjetskega poslaništva v «Ulici milijonarjev» v Londonu so se naglo odprla in uslužbenci poslaništva so se v neskončnem razburjenju usuli na ulico. Pred poslaništvom je stal človek, ki je gledal na poslopje s pogledom lastnika. Zdelo se jim je — pa vendar, saj to je nemogoče! — da je na ulici sam Stalin.

To je epizoda filmskega igralca Stanislava Zienciakiewisza, po poreklu Poljaka, ki živi v Veliki Britaniji. Diktatorju iz Kremlja je enak kot jajce jajcu.

«Bili so razburjeni in zmešani», je pripovedoval pozneje smejoč umetnik. «In ko so odkrili, da nisem Stalin, so dejali, da bodo protestirali zaradi mojega posnemanja njihovega gospodarja. Toda kakor vem, tega niso storili.»

Zienciakiewicz igra Stalina v novem filmu «Smeh za zaveso», v katerem so nekega kleparja, ki je zaposlen pri postaji za atomska raziskovanja zamenjali za znamenitega učenjaka in ga ugrabili ter odpeljali v vzhodno Evropo.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes napoveduje pretežno jasno vetrovno vreme. — Temperatura brez večje spremembe. — Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 24.2 stopinj, najnižja pa 17.4 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 19.00: Iz glasbene zakladnice Franca Liszta. 20.00: Čajkovski: «Pikova dama». — **Trst II.:** 18.15: Mozart: Koncert št. 5, za violino in orkester. 22.35: Koncert pianista Marjana Lipovška. — **Trst I.:** 11.30: Dramatiziran roman Dostojevskega: «Igralec». — **Slovenija:** 20.15 L. v. Beethoven: Godalni kvartet v a-molu op. 132.

NAJ IMA TRST SVOJO OBLAST: oblast ljudstva na STO, ki tam živi

Dvajset let so na tem ozemlju raznarodovali naše ljudi in mi imamo vso pravico zahtevati vsaj dvajset let za popravo tega raznarodovanja - Nam bi že škodovalo, če bi se odrekli Trstu, kajti že to je velika krivica, ki nam je bila storjena na mirovni konferenci in z mirovno pogodbo

(Nadaljevanje s 1. strani)

mi te deklaracije ne priznavamo. (Vzklikanje: Tako je!) Mi smo rekli, da je najboljša rešitev v kondominiju, in ne moremo reči drugače. To je najboljša rešitev, če nam že ne dajo tega, do česar imamo pravzaprav vso pravico. Zakaj je to najboljša rešitev? Zato, ker bi imela kakršna koli razdelitev več alj manj slabe posledice, ne bi imela dobrega učinka v nadaljnjih odnosih med nami in Italijo v prihodnosti. Gledati pa moramo, da bi bili ti odnosi v prihodnje čim boljši. In dosegli bi jih lahko prav s takim kondominijem.

V Italiji postavljajo De Gasperi in drugi vprašanje narodnostnega načela, jaz pa vam bom povedal, kako razumejo oni to narodnostno načelo. Glejte, tako ga razumejo: Če je večina v Trstu italijanska, je to glavni dokaz, čeprav žive med Trstom in Koprom sami Slovenci in so v Kopru zopet Italijani v večini. Torej Slovenci nič ne pomenijo, kontinuiteta mora biti itd. To je tako imenovano podaljšano narodnostno načelo.

Oprostite, mi tako ne gledamo. Ce gledamo narodnostno, tedaj je ozemlje do Soče slovensko, znotraj pa imamo narodnostne skupine. (Navdušeno pritrjevanje). Tržaško predmestje je slovensko, tam so Zavlje in Skedenj ob sami mestni meji. Vse to so slovenske vasi. V Trstu samem živi mnogo Slovencev in članov drugih naših narodnosti. Po vsem tem njihovo že omenjeno pojmovanje narodnostnega načela ne more vzdržati kritike. Ce bi šli po tem narodnostnem načelu, tedaj bi vzeli tudi New York, potem vzamejo lahko tudi Chicago, tako da bi moralo priti vse do Chicaga pod Italijo. (Smeh). Pri vsem tem se opirajo na etnično majhne skupinice, vendar ni to noben razlog za to, da vztrajajo na takem načelu. (Ploskanje).

Tovariši in tovarišice! Njim ne gre za to, da se reši to vprašanje z nekakšno razdelitvijo, ki bi bila za nas več ali manj škodljiva, kajti nam bi že škodovalo, če bi se odrekli le Trstu. Ze to je velika krivica, ki nam je bila storjena na mirovni konferenci in z mirovno pogodbo. Toda njim je vse to bolj potrebno kot propaganda za reševanje njihovih lastnih notranjih zadev. Kondominija se bojijo. Bojijo se ga zato, ker bi se čez 10 ali 15 let kondominija po skupni upravi z menjanjem guvernerja vsaka tri leta lahko popravila tista dejanja, oziroma bolje zla dejanja, ki so jih prizadevali fašisti našemu prebivalstvu dan na dan skozi desetletja. Dvajset let so na tem ozemlju raznarodovali naše ljudi in mi imamo vso pravico, da zahtevamo 20 let za popravo te denacionalizacije. (Navdušeno pritrjevanje in vzkliki: «Tako je!»)

Ne zahtevamo, da bi bila tam naša jugoslovanska uprava oziroma vsa oblast, prav tako pa ne dovolimo, da bi bila njihova. Naj ima Trst svojo oblast tistega naroda na svobodnem ozemlju Trsta, ki živi tam, tako v Trstu kakor v vaseh oblast, ki bo ustrezala njemu, pod nadzorstvom enega ali drugega guvernerja ob sodelovanju namestnika guvernerja. Nočejo slišati o tem. Oni vedo, kaj bi iz tega nastalo. Zato danes vztrajajo na tem in pritiskajo na zaveznike na zahodu, da bi se tržaško vprašanje rešilo na podlagi tristranske deklaracije. Pravim in povedal sem že njim in zahodnim zaveznikom, da ne priznavamo tristranske deklaracije, da tako dolgo, dokler Italijani nosijo to deklaracijo v žepu kot pilulo proti glavobolu, ne more biti govora o tem, da se reši vprašanje Trsta. (Odobravanje).

Moram vam povedati, da so nam zahodne sile — ne vem, kaj so povedale Italiji — povedale precej odločno, da bi se to vprašanje moralo rešiti, jaz pa sem videl, da je njihovo mnenje vendarle bolj na oni strani kakor na naši. Tako ne moremo iti naprej. Za Italijo je vprašanje Trsta gospodarsko sploh nepomembno, kajti Trst bo umrl pod njo, ne bo imel življenja. Italija ima najmanj 10 takih pristanišč, za nas pa je Trst velikanskega gospodarskega pomena, — nacionalnega, zemljepisnega in gospodarskega. Potemtakem nam ne gre za kako kljubovanje Italijanom, ki so bili še včeraj naši okupatorji. To ni zaradi tega. Naša sveta pravica je, da se borimo za naše pravice okrog Trsta. (Viharno pritrjevanje). Do tega imamo zgodovinsko pravico. Njim pa je Trst potreben samo zaradi njihovega tekmovanja v večstrankarskem sistemu, zaradi prikrivanja njihove ekonomske šibkosti itd., zaradi volitev, zato, da posamezne stranke lahko licitirajo in nadlicitirajo s Trstom. Najglasnejši so sedaj komunisti, se pravi, ne komunisti, pač pa informbirojci, ker jih jaz ne priznavam več za komuniste. Oni so tam najglasnejši in so celo nekatere pametne stvari, ki jih je povedala italijanska vlada v zvezi s Trstom, takoj napadali kot nekaj, kar izdaja italijanske interese. Ko pa smo z njimi govorili o Trstu in ko smo menili, da je treba iti na roko italijanski kompartiji, ker je ena izmed najmočnejših partij, in zato, ker živimo drug poleg drugega, smo sklenili, — tako jaz kakor Togliatti, — da Gorica in vse ozemlje razen mesta Trsta pripadeta nam, mesto Trst pa njim. Težko sem privolil tudi na to, pa sem vendar privolil.

Danes pa drugače gleda na to, ker mu iz Moskve pravijo: «Ne smeš biti v Trstu izven licitacije ti, marveč De Gasperin.

To je njihova notranja zadeva, za nas pa je to življenjsko vprašanje, vprašanje življenja na tem področju. Zakaj je to življenjsko vprašanje za nas? Zato, ker bi ga hoteli dokončno rešiti danes, da ne bi morali jutri spet krvaveti za naše ozemlje. (Odobravanje). Z Italijo hočemo najboljše in najlepše odnose. Italija sedaj načenja vprašanje, da bi se rešil problem Trsta, in se izgovarja, da je v Atlantskem paktu, da je dala velikanske žrtve, ker je stopila v Atlantski pakt. Zakaj pa je vstopila? Zato, da ima pravico zahtevati odškodnino? Zato je stopila v Atlantski pakt — in zato naj bi ji bilo treba dati Trst? Sporočamo jim, da mi ne bomo plačali zato, ker so oni stopili v Atlantski pakt, naj drugi plačajo, ne pa da bi šlo na naš račun. Skratka, oni hočejo izkoristiti Atlantski pakt kot zasedo, ker danes ni Hitlerja, na katerega bi se opirali za dosego svojih ciljev, in zato hočejo izkoristiti Atlantski pakt. (Ploskanje in vzkliki: Zivel Tito!)

Odkrito pravimo, tu je naša roka, pustimo za sedaj ob strani vprašanje Trsta, če se to ne da zaradi vaših notranjih razlogov rešiti tako, kakor bi obojestransko kolikor toliko moglo ustrezati. Pojdimo k sodelovanju v drugih vprašanjih, ki so svetovnega pomena, kakor so vprašanje zavarovanja proti napadalcu, vprašanje gospodarske zamenjave, vprašanje ohranitve miru na svetu, odstranitve vseh elementov med državami Evrope, ki bi jih lahko izkoristila Sovjetska zveza, da bi to skupnost oslabila in laže dosegla svoje smotre. Ne, oni nočejo slišati o tem. Enkrat sem že povedal in sedaj ponavljam: Lahko sodelujemo z Italijo in treba je sodelovati, ker je to koristno za Italijo kakor za nas. Hočemo, da se ta stvar poleže in da bi delali za druge stvari, to se bo že pozneje rešilo. Morda se bodo na njihovi strani pozneje razumneje lotili te zadeve, ker se ta stvar pri njih napihuje vsak dan čedalje bolj, da bi nekega dne lahko pri njih zaradi tega prišlo do eksplozije. To pa je škodljivo. Ne smemo podžigati sovraštva ene države proti drugi. Mi cenimo italijanski narod, ker vemo, s kakšnimi težavami se bori. Želimo z njim živeti v miru, ker je vedno laže živeti v miru, kakor pa se vojskovati. Tega nočemo. Nočemo proti nikomur dvigniti puške razen proti tistemu, ki bi hotel vkorakati v našo državo. Ponovno pravim: Tu je naša roka. Ce ne moremo takoj rešiti tega vprašanja, želimo sodelovati v drugih vprašanjih, o njem pa bomo govorili pozneje.

Končno smo mi dali že dva predloga, sedaj pa predlagajte kaj še vi. Tripartitna deklaracija ni noben predlog, sprejeta je bila v času volitev, ko je bilo treba pridobiti glasove, takrat, ko smo se mi spoprijeli z Rusi. Sploh je nesreča v tem, da obstoja ta deklaracija, ki ovira pravilno rešitev tega vprašanja. Mi Jugoslovani ne napihujemo vprašanja Trsta, temveč odgovarjamo samo na propagando in klevete, ki si jih tam izmišljajo.

Glejte tovariši in tovarišice, kaj pišejo njihovi časopisi. V teh je vse polno raznih žalitev in klevet. Danes je prišlo na primer že do tega, da pišejo, da bi bilo treba spraviti pomoč, ki nam jo obljublja Zahod, v zvezo z vprašanjem Trsta. «Ali hočete pomoč, ali je nočete? Ce vam je do pomoči, odpovejte se Trstu, če pa tega nočete, ne boste prejeli pomoči». Tako piše italijanski tisk. Neki pisun je napisal v «Momento Sera» celo tole: «Sedaj morajo vzeti zahodne sile v eno roko palico, v drugo pa kruh, hočeš kruh ali palico?» Tu lahko povem, da niso prejemali jugoslovanski narodi nikoli od nikogar hrane pod grožnjo palice in da je pod takimi pogoji tudi nikoli ne bodo od nikogar prejemali. (Dolgotrajno pritrjevanje in vzklikanje). Naše ljudstvo je preveč ponosno, da bi to sprejelo.

Predsednik italijanske vlade gospod De Gasperi se čuti strašno užaljenega, ker sem v Splitu rekel, da imajo nekateri ljudje onstran morja na drugi obali stara mišljenja; s to izjavo — ko sem govoril pred našo vojno mornarico — sem baje razžalil Italijo. Rekel sem «Za nekatere ljudi na drugi obali» in sedaj ti naenkrat pride De Gasperi kot prvi izmed teh «nekih» ljudi. Kaj morem za to, če ga je to zadelo? Hotel sem samo opozoriti na take pisune, kakršni so pri skoraj vsakem listu v Italiji. S tem nisem imel namena razžaliti italijanskega naroda in ga dejansko tudi z ničimer nisem razžalil, kakor tudi Italije ne. Toda pravico imam govoriti na osnovi izkušenj in kar koli sem rekel, sem povedal na tej osnovi. V naši domovini so zidovi še črni, nad hišami še ni streh, grobovi so še sveži, naše matere so še vedno oblečene v črno, — mar nimam pravice govoriti? Ali lahko verjamem temu, kar pišete in govorite? «V Splitu je Tito govoril o mejah, da jih bo branil vsako ped, toda te meje so zajamčene z mirovno pogodbo». V redu, vse to je lepo, toda mi smo imeli že več mirovnih pogodb, vendar ni papir nikoli odbranil naših meja, temveč je vedno morala spregovoriti puška. (Dolgotrajno odobravanje in vzklikanje: Tako je!)

Po vsem sodeč gospod De Gasperi ne bere nobenega italijanskega časopisa, kakor da se vse to njega ne tiče. Nič ne ve, strašno je sentimentalen in fin v svojih izrazih, govori baje z nami v zelo vljudnem jeziku, mi pa tako nervozno in surovo. Pri tem pa ne more niti ne sme biti surov. On in vsi bi morali biti še prav posebno vljudni, da bi poravnali vse tiste grobosti, ki so jih zagrešili v letih okupacije.

Gospod De Gasperi govori o tem, kako so naše meje zajamčene z mirovno pogodbo. «Corriere della Sera» pa piše naslednje: «Ce smo sedaj odkriti privrženci Atlantskega pakta, obljubljamo, da bomo še bolj odkriti in temu paktu privrženi tistega dne, ko bo na obalah Istre spet zaplapolala italijanska razstava». Lepa reč! Gospod De Gasperi tega ni prebral, jaz pa sem to prebral in zato sem tam tudi tako govoril in tako govorim tudi tukaj. (Dolgotrajno ploskanje).

Tovariši in tovarišice! Mi smo šli skozi presurovo šolo, da bi nas nekdo lahko vlekel za nos. To ni več mogoče. Prav dobro vemo, kdo govori v Italiji resnico in kakšni so njihovi nameni. Vsi od informbirojcev, ki se še vedno imenujejo komunisti, pa do skrajnih reakcionarnih elementov in fašistov imajo stare pojme o Jugoslaviji: prodiranje na Balkan, ponovna priključitev naših obal. To spoznate lahko dan za dnem iz njihovega tiska ob raznih prilikah in iz govorov. Ali ima tedaj De Gasperi pravico govoriti o tem, da sem bil surov, ko sem dejal, da ne bomo nikomur dovolili vtikati se v naš socialistični vrt?

Tako je s temi stvarmi in nič drugače. Mi želimo imeti z Italijo dobre sosedne odnose, vendar dobre odnose na pošteni osnovi, odnose, ki bodo temeljili na načelih enakopravnosti in ne v škodo interesov niti njihove države. Takih odnosov si želimo. To sem vam hotel, tovariši in tovarišice, povedati o vprašanju Trsta, kajti Trst danes ni samo vprašanje Slovenije, temveč vse naše socialistične skupnosti, vseh naših narodov. Naši narodi so preveč žrtvovali in dali, da bi mogli še kaj žrtvovati in dati. Ce ima kdo pravico govoriti o žrtvah, tedaj imamo to pravico mi. Nikoli ne bodo nadomestili tega, kar so nam prizadejali v treh letih divjanja v naši državi, ne morejo nam tudi povrniti mrtvih, obešenih in postreljenih, ne morejo nam niti ne želijo popraviti materialne škode, ki so nam jo tukaj prizadejali. To sem vam hotel povedati danes na tem zboru. (Ploskanje).

Tovariši in tovarišice! Povedal sem vam nekaj malega o naših težavah. Nam, ki se s tem pečamo, se ni lahko bosti z vsem tem. Ko vas takole gledam, vas vse, ki ste tukaj, 250 tisoč ljudi, ki ste ena misel in ena volja, tedaj so vse te stvari za nas malenkostne. Mi lahko vztrajamo in zmagujemo tudi na diplomatskem polju, ker imamo v rokah pravično stvar. Za nami je 16 milijonski narod kakor stena in to nam daje moralno moč, da povemo vsakomur, kar mislimo. (Dolgotrajno pritrjevanje).

D. M.

REZULTATI:

*Bologna - Pro Patria	4-1
*Fiorentina - Spal	1-1
Inter - *Como	1-0
Udinese - *Lazio	2-1
*Milan - Novara	2-0
*Napoli - Atalanta	2-0
*Palermo - Juventus	1-1
*Torino - Sampdoria	2-0
Roma - *Triestina	3-2

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16,30: «Obleganje Fort Pointa».
Excelsior. 16,30: «Totò v barvah».
Nazionale. 16.45: «Žene proti neznancu», R. Taylor.
Fenice. 16.30: «Rumeni plazu».
Filodrammatico. 16.30: «Okrogli mušketirjev», Cornel Wilde.
Arcobaleno. 16.00: «Akcija Cicero», James Mason.
Astra Rojan. 17.00 «Pirati iz Barracude», Rod Cameron.
Alabarda. 16.00: «Skrivnostni sadist», Daniele Godet.
Armonia. 16.30: «Veliki sovražnik», Nelson Eddy in V. Bruce.
Aurora. 16.: «Tri majhne besede», Vera Ellen, Fred Astaire.
Ariston. 16.00: «Vojak iz čokolade», Nelson Eddy.
Garibaldi. 15.00: «Ultimatum Zemlji».
Ideale. 16.30: «Gospod v fraku», Red Skelton.
Impero. 14.15: «Kim».
Italia. 16.00: «Nehvaležno srce».
Viale. 16.00: «Človeško jeklo».
Kino ob morju. Zaprto.
Moderno. 16.00: «Skrivnost jezera», Gleen Ford.
Savona. 16.00: «Če bi vedela moja žena», Linda Darnell.
Vittorio Veneto. 16.00: «Sevilski meč», A. Vilar.
Azzurro. 16.00: «Princ tab».
Belvedere. 16.00: «Ljudje iz novega življenja», B. Karloff.
Marconi. 16.30: «Patrulja neustrašenih», J. Cagney.
Massimo. 16,00: «Nesrečna družina».
Novo cine. 16.00: «Akcija se nadaljuje», R. Ryan.
Odeon. 15.00: «Eva proti Evi».

POLETNI KINO

CIRKUS APOLLO Ul. sv. Marka, tramvaj 2 in 4. Samo še nekaj dni, dve predstavi dnevno ob 16.30 in 21, uri. Prodaja vstopnic ATEC, Trg Goldoni, in pri cirkuški blagajni. Menažerija je odprta od 9. do 19.30 ure.
Arena del fiori. 19.30: «Ljubil sem te, ne da bi vedel».
Kino na gradu. 20.00: Mož in žena», E. De Filippo.
Pončana. 19.45: «Strah na odru», Jane Wimann.
Rojan. 19.45: «Bog potrebuje ljudi».
Sv. Ivan. 19.30: «Neapelj — vedna pesem».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

TOREK, 16. septembra 1952

6.45 Pogovor z ženo. 7.00 Poročila. 7.15 Narodne pesmi. 13.00 Poročila. 13.50 Domači zvoki. 18.15 Igra orkester JLA iz Portoroža. 18.30 Kraški motivi v slovenski literaturi. 19.00 Iz glasbene zakladnice Franca Liszta. 19.15 Poročila. 20.00 P. I. Čajkovski «Pikova dama» — opera v 3 dej. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 14.15 Zmerni ritmi. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Mozart: Koncert št. 5. za violino in orkester. 18.43 Podeželski motivi. 19.00 Kraji in ljudje. 19.15 Pestra glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Koncert violinista Dobronyja. 20.20 Lahke melodbena medigra. 20.45 Lahke melodije. 21.00 Dramatizirana povest — Ivan Pregelj: Mlada Breda, 2. nadalj. 21.30 Glasba iz revij. 22.00 Delibes: Lakme, 3. dej. 22.35 Koncert pianista Marjana Lipovška. 23.00 Nočni motivi. 23.15 Poročila.

TRST I.

11. Simfonična glasba. 11.30 Dramatiziran roman Dostojevskega: «Igralec». 13.00 Poročila. 13.30 Iz Fallovih baletov. 17.30 Iz londonskih študijev. 18.30 Plesna glasba. 21.15 Koncert s sodelovanjem orkestra iz Neaplja, pianista Vidussa iz violinista Ascolija. 22.45 Operetne uverture in valčki.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Mali koncert lahke glasbe. 12.30 Poročila. 18.30 Arije iz Mozartovih oper. 19.30 Poročila. 20.15 L. v. Beethoven: Godalni kvartet v a-molu op. 132. 21.15 Zabavna glasba. 22.00 Poročila. 22.15 Dela mladih slovenskih skladateljev.

ŠPORTNI DNEVNIK

NAJVEČJE PRESENEČENJE DRUGEGA KOLA JUGOSLOVANSKE LIGE

Vardar-Crvena zvezda 3-1 (0-0)

V prognozah za nedeljske tekme smo napisali, da je Vardar nevaren nasprotnik tudi Crveni zvezdi. Kljub temu ni nihče pričakoval, da bodo beograjski igralci izgubili v Skoplju z 1:3 (0:0) in celo zasluženo. Vardar je bil vseskozi boljše moštvo in je pripisati sreči, da rezultat ni višji vsaj za dva gola. V 8. minuti drugega dela igre je prvi gol zabil Cincijevski in s tem izenačil na 1:1. (Živanović je takoj po začetku polčasa povedel Zvezdo v vodstvo). 15 minut pred koncem je Gergijevski dal drugi, tik pred koncem je Veljkovski s tretjim golom dosegel končni rezultat. 18.000 gledalcev.

Na tekmi dveh izenačenih nasprotnikov je Sarajevo zmagalo nad Veležem z rezultatom 2:0 (0:0). Igra je bilo — kot se je lahko pričakovalo — zelo ostra in napeta.

Dinamo nadaljuje pot navzdol. Danes je sicer nastopil v popolni postavi s Čajkovskim v napadu, a je po skrajno slabi in nekvalitetni igri igral 0:0 proti nepopolnemu Zagrebu. Igri je odgovarjalo tudi število gledalcev: 5000.

V Novem Sadu sta že v soboto igrala Vojvodina in BSK. Beograjčani so takoj nato odpotovali za gostovanje v Turčijo, kjer so predvsem zaradi utrujenosti izgubili prvo tekmo proti Fener Bakčeju z rezultatom 1:3 (0:1). Gostje so prišli v Carigrad žele uro pred tekmo. Dvoboj za točke med Vojvodino in BSK pa se je končal neodločeno 1:1 (1:1). Rezultat odgovarja igri. V prvem delu so bili boljši domačini, po odmoru pa Beograjčani.

Partizan se je utrdil na prvem mestu z zmago nad Lokomotivo iz Zagreba. Rezultat popolnoma ne odgovarja. Lokomotiva je namreč bila zelo pogosto v napadu in tedaj so zaradi oslabljene obrambe napadalci Partizana lahko prišli do gola. Gole so dali Zebec, Milutinović in še enkrat Zebec.

Hajduk je ponovno nastopil brez trojice igralcev prvega moštva, toda zmaga nad Spartakom s 3:1 (2:0) je kljub temu prepričljiva. V drugem polčasu domačini niso forsirali, saj so že v 6. minuti tega dela vodili s tremi goli naskoka. Spartakovi igralci so znižali rezultat šele v 34. minuti.

LESTVICA:

Partizan	2	2	0	0	7:0	4
Vardar	2	1	1	0	4:2	3
BSK	2	1	1	0	5:3	3
Spartak	2	1	0	1	4:4	2
Dinamo	2	0	2	0	1:1	2
Hajduk	2	1	0	1	5:5	2
Sarajevo	2	1	0	1	3:3	2
Lokomotiva	2	1	0	1	2:3	2
Crv. zvezda	2	1	0	1	2:3	2
Vojvodina	2	0	1	1	1:5	1
Zagreb	2	0	1	1	0:2	1
Velež	2	0	0	2	0:3	0

Strandli: 61.25 v metu kladiva

OSLO, 15. — Norvežan Sverre Strandli je dosegel nov svetovni rekord v metu kladiva z rezultatom 61,25. Rekord je dosegel Strandli v prvem metu na dvoboju med neko norveško in finsko ekipo. Strandli je v Helsinkih razočaral, saj se ni plasiral med prvo šestorico. V nedeljo se je končno maščeval Madžar Csermaku, ki je na olimpiadi dosegel svetovni rekord z rezultatom 60,34 m.

Švedska-Nemčija 119-93

DUESSELDORF, 15. — Švedska lahkoatletska reprezentanca, ki bo nastopila 17. in 18. septembra v Jugoslaviji, je v soboto in nedeljo porazila v Duesseldorfu nemško moštvo z rezultatom 119:93. Po prvem dnevu so vodili Švedi z 66-44. Nekateri rezultati: *100 m:* Geister (Nemčija) 10,7, Hagstroem (Švedska) 10,9. Zandt, Karllsson (Š) 11; *400 m:* Geister (N) 47,2, Brandstroem (Š) 48,1, Ekfeld (Š) 49,9; *800 m:* Ekfeld (Š) 1:50.4, Ring (Š) 1.51.2; *5000 m;* Albertsson (Š) 14:15.0, Schade (N) 14.16.6, Andersson (Š) 14:33.8; *110 m zapreke:* Lundberg (Š) 14.9, Trosbach (N) 15.0, Izraelsson (Š) 15.5; *4x100 m:* Nemčija 41.8, Švedska 42:0; *skok v višino:* Lundquist (Š) 1.90, Svenšon (Š)1:85; *skok v daljino:* Izraelsson (Š) 7.27, Magnusson (Š) 7.23; *krogla:* Nilsson (Š) 16.53, Sonegard (Š) 14.79.

V prvem srečanju carigrajskega košarkarskega turnirja je Jugoslavija porazila Iran z rezultatom 74-38 (37-16). Turčija je premagala Avstrijo z 80-28 (40-11).

ROMA JE UGODNO PRESENETILA IN ZMAGALA 3-2 (0-1)

Slab začetek Triestine

Prvi dan nogometnega prvenstva prvi dan razočaranja za Tržačane. Ogromna množica ljubiteljev nogometa (tekmi je prisostvovalo 22 do 25.000 gledalcev) je zasedla stadion. Vsi so pričakovali lepe igre, kajti vsi listi so se navduševali nad igro Curtija, La Rose in Soerensena.

Ce izvzamemo Soerensena, ki je bil najboljši mož na igrišču in delno tudi Invernizzija, tržaška enajstorica ni zadovoljila; nasprotno razočarala je. Opevani srednji napadalec La Rosa, je miroval na svojem mestu, le tu pa tam se je izkazal z driblingi, kar pa je premalo v tekmi z nasprotnikom kot je Roma, mnogi so mislili, da je Roma po enoletnem bivanju v B skupini med slabšimi enajstoricami toda vodstvo je po hudi kampanji v kateri so uporabili za nakup Pandolfinija, Bronešea in drugih kar 150 milijonov, postavilo na noge moštvo, ki bo igralo vidno vlogo v letošnjem prvenstvu. Ce pomislimo, da v nedeljo v Trstu nista igrala niti Grosso niti Caldarelli, nam postane jasna moč rimske enajstorice. Tudi Triestina se je nekoliko ojačila z nakupom Soerensena in z zamenjavo La Rose s Ciccarellijem.

Triestina bo morala tudi letos garati za obstoj: to je naše mnenje. Sodeč po nedeljski tekmi lahko trdimo, da bo napad uspešen le, če bosta zaigrala bolje Boscolo in De Vito, ki sta bila v nedeljo izredno slaba in nista znala izrabiti ugodnih prilik za gol. Srednja linija je dobra z izjemo Mariuzze, ki kljub dobri volji ni in ne more biti kos srednjim napadalcem ostalih italijanskih enajstoric. Ce je odpovedal v nedeljo proti Galliju, si lahko mislimo, kaj bo, ko bo imel pred seboj igralce kot so Nordahl, Jeppson in drugi. Niti Petagna in Invernizzi nista v nedeljo popolnoma zadovoljila, vendar smemo pričakovati, da bosta v kratkem prišla v formo. Najbolj ranljiva točka ostane torej srednji krilec.

Obramba je slaba in tu Triestina skoraj nima nadomestila. Belloniju se je zopet pojavila stara bolezen (preteg mišic). Valenti je napravil, kar je mogel, zanašajoč se bolj na svojo hitrost kot na stil in moč.

Začetek igre je dobro kazal. Triestina je šla v napad in začetne akcije, katere je režiral Soerensen, so navdušile gledalce. Vseeno pa se je opazilo, da se Curti in Soerensen ne znajdeta na igrišču kot je bilo na trening tekmah in da La Rosa ne sodeluje s tovariši v napadu.

Roma se je stisnila v obrambo in vrgla v napad samo svoje ase kot Pandolfinija in Bronešea. Soerensen se je verjetno naveličal in se hotel kar na lepem sam prebiti do gola. Z žogo pri nogi je z lahkoto preigral več nasprotnikov in se pognal proti golu. Bortolettu in Tre Reju ni preostalo drugega, kot da sta ga stisnila in podrla na tla. Sodnik je pokazal na belo točko: enajstmetrovka. Curti je streljal, toda žoga je šla mimo vratnice.

Komaj nekaj minut kasneje je Mariuzza nehote udaril z roko po žogi in enajstmetrovka, ki jo je streljal Venturi, se je spremenila v prvi gol dneva. Vsi nadaljnji napadi Triestine so ostali brez uspeha, posebno po krivdi kril in apatije Curtija ter delno La Rose.

Ob začetku drugega polčasa se je Triestini posrečilo izenačiti. Valenti je žogo poslal preko Curtija La Rosi ki se je obrnil in streljal: žoga je šla mimo vratarja v mrežo. Prebujena Triestina se je pognala v napad vendar napadalci in posebno Curti niso znali izrabiti ugodnih prilik. Nervozo Tržačanov so izrabili gostje z ostrim protinapadom. Tako je žoga šla preko Renosta in Pandolfinija do Bronešea, ki je bil brez kritja. Mož je izrabil priliko in z ostrim strelom presenetil Cantonija. Tretji gol gostov. Tre Re je žogo poslal proti Cantonijevemu golu. Galli je opazil priliko, prehitel vso obrambo in sam drvel proti mreži. Ker je bila žoga nekaj metrov pred njim je Cantoni mislil, da bo postala njegova last. Pognal se je iz gola in kčer je prišel tudi iz kazenskega prostora, je hotel žogo odbiti z nogo. To se mu ni posrečilo in Galli je povišal rezultat. Malo pred koncem pa je Soerensen s krasnim strelom znižal končni izid in tako vsaj delno rešil čast svoje enajstorice.

Charles Dickens PICKWICKOVCI

83.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Da, storim,» je odvrnil gospod Pickwick. «Vidva sta goljufa.»

«Prav lepo,» je rekel Dodson. «Upam, da slišite spodaj vse, Wicks.»

«In če ne razumete vsega, pridite rajši nekoliko stopnic bliže,» je dejal Fogg.

«Nadaljujte vendar, gospod, nadaljujte! Ali naju nočete imenovati tudi tatova in razbojnika? Ali vas morda veseli, enega izmed naju osebno pretepsti? Prosim, storite, gospod, ne bova se niti najmanj branila. Prosim, storite vendar to, gospod.»

Ker je stopil Fogg izzivalno v doseg stisnjene pesti gospoda Pickwicka, bi bil razjarjeni ustanovitelj slavnega kluba prošnji brzkone ustregel, če bi ne bil Sam Weller v pisarni čul prepira in pritekel na stopnice. Prišel je še ravno prav, da je zadržal dvignjeno roko svojega gospoda.

«Nkar tga, gspud,» je rekel. «Bet in žuga — tu je ena lepa igra, če b na bli vi žuga in dva advokata bet — u tm slučaj je stva preveč vroča, de b mogla bt prjetna. Pejma, gspud! Če b s rad srce ulajšal in kriga izšputval, pejma ven na cesta in uzmerjajte mene; tlela je tu predragu.»

S temi besedami je vlekel Weller svojega gospoda brez vseh ozirov po stopnicah doli, iz hiše in še malo dalje na cesto; potem je stopil za njega, da bi šel za njim, kamor bi hotel iti.

Gospod Pckwick je šel raztreseno dalje, mimo hiše lordmayorja ter krenil nato v Cheapside. Sam je začel premišljati, kam neki hoče gospod, ko se je gospod Pickwick obrnil in rekel: «Sam, hočem takoj h gospodu Perkerju.»

«Ke b bli moral it že snoč,» je odgovoril Sam.

«Mislim, da imaš prav. Weller, je rekel gospod Pickwick.

«Vem, de mam prou, gspud,» je dejal Sam.

«No, dobro, pa pojdiva takoj k njemu,» je nadaljeval gospod Pickwick! «toda na vso jezo bi rad prej izpil čašo groga. Kje bi ga dobila, Sam?»

Weller je čudovito dobro poznal glavno mesto. Zato je odgovoril, ne da bi bil pomislil: «Druga ulca na desna — predzadna hiša na levo — tam se usedte k miz zraun peči — nima srednje noge, kokr vse ta druge, kar je zlo nerodn.»

Gospod Pickwick je poslušal nasvet svojega služabnika in je šel v gostilno, kjer so mu brž postregli s toplo vodo in žganjem, Weller pa, ki je sedel v spoštljivi razdalji, čeprav pri isti mizi s svojim gospodom, je naročil vrček piva.

Gostinska soba je bila prav preprosta in je bila, kakor se je videlo, pod posebnim protektoratom izvoščkov, zakaj sedelo je tam, pilo in kadilo več gentlemanov, ki so očitno pripadali temu učenemu razredu. Eden izmed njih, nenavadno debel, čokat, starejši mož zariplega obraza, je prav posebno vzbujal pozornost gospoda Pickwicka. Čokati mož je pošteno vlekel iz pipe, a kadar je večkrat globoko potegnil, je vselej vzel pipo iz ust ter pogledal zdaj gospoda Wellerja, zdaj gospoda Pickwicka. Zdaj pa zdaj je pogreznil svoj obraz v vrček toliko, kolikor ga je šlo vanj — in se je spet ozrl na Sama in gospoda Pickwicka. Slednjič se je naslonil na steno, ne da bi bil vzel pipo iz ust in prislonil vrček nanje, in je nepremično gledal prišleca, kakor da je sklenil, da si ju kolikor mogoče ogleda.

Kretenj debelega gospoda Sam spočetka ni opazil: toda čez nekaj časa so se obrnili njegovi pogledi v smer pogledov njegovega gospoda in slednjič si je z roko zasenčil oči, kakor da je spoznal predmet, pa se je vendarle hotel dodobra prepričati. Njegovi dvomi so se kmalu razpršili, kajti ko je debeli mož puhnil nenavadno gost oblak dima predse, je zadonel iz šala, ki mu je ovijal vrat in prsi, njegov hripavi glas, ki je bil podoben glasu tistega, ki govori s trebuhom.

«Lej, lej, Sammy!»

«Kdo je to, Sam?» je vprašal gospod Pickwick.

«Sojem lastnem učem nisem tu verjet, gspud,» je odgovoril Sam z začudenim obrazom. «Ampk je res moj stari.»

«Kdo?» je rekel gospod Pickwick. «Kakšen stari?»

«Moj oče, gspud.» je odgovoril Weller. «No, stari, koku se maš?»

Pri tem ganljivem izlivu otroške ljubezni, je Sam pritegnil stol, ki je stal zraven njegovega, ter ga pripravil za čokatega moža, ki se je bližal s pipo v ustih in vrčkom v roki, da bi ga pozdravil.

«Presnet, Sammy! je rekel stari Weller, «sej te nism vidu že več ko dve let.»

«Sej je res, prjatu,» je odgovoril sin. «Kaj pa stara?»

«Sammy, puvem ti,» je rekel gospod Weller starejši, «na usem svet ni blu lepše vdove ket moja druga stara — bla je fejst ženska, Sammy; in vse, kar morm zdej puvedat ud ne, je, de je večna škoda, de je pustila soj stan. Zdej se ne ubnaša niti kokr žena, Sammy.»

«Kua prauš?» je odgovoril gospod Weller mlajši.

Stari Weller je zmajal z glavo in z vzdihom nadaljeval.

«Jest b tga na smu naredet, na smu b tga naredet. Le vzem si zgled na sojem učet, fant, in vari se use življenje vdov, posebn, če sa gustilničarke, Sammy.» In ko je dal z velikim patosom tale svoje očetovski nasvet, si je spet nabasal pipo in začel na vse pretege kaditi.

«Prosm, oprostite, gspud,» je nagovoril gospoda Pickwicka, «upam, de nism pustou usebn, gspud, menda se gspud ni uženu s kakšna vdova?»

«Ne, ne,» je smejé se odgovoril gospod Pickwick; in medtem ko se je sm